

Analýza finanční a daňové gramotnosti dětí na ZŠ a SŠ ve Zlínském kraji

Ondřej Kameníček

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ondřej Kameníček**
Osobní číslo: **M13701**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Účetnictví a daně**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Analýza finanční a daňové gramotnosti dětí na ZŠ a SŠ ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I. Teoretická část

- Vymezte teoretickou oblast finanční a daňové gramotnosti.

II. Praktická část

- Zhodnoťte, zda je finanční gramotnost studentů odpovídající jejich věku.
- Navrhněte, jakým způsobem by bylo možné zlepšit současný stav.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. Základy financí. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

JANÁČOVÁ, Radana. Finanční gramotnost ve školách Zlínského kraje: studijní materiály k projektu. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010, 51 s. ISBN 978-80-7318-983-9.

KIYOSAKI, Robert T. a Sharon L. LECHTER. Rich Dad Poor Dad. 1st pub. New York: Warner Books Ed, 2001. 207 p. ISBN 0-446-67745-0.

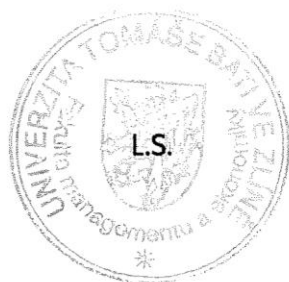
PILÁŘ, Jiří. Finanční gramotnost: "JAK S PENĚŽI?!". 2. vyd. Pardubice: SKP-CENTRUM, o.p.s, 2012, 40 s.

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ. Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství. 1. vyd. Praha: Scientia, 2008, 3 sv. ISBN 978-80-86960-41-81.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Hrubošová**
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: **16. února 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 16. února 2015

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

Ing. Eliška Pastuszková, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

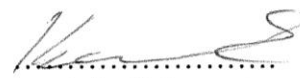
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 9. 4. 2015

podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o finanční a daňové gramotnosti. Teoretická část se věnuje definici finanční gramotnosti a popisuje její důležitost v každodenním životě. V teoretické části je také popsán aktuální stav úrovně finanční gramotnosti v České Republice. Na konci se nachází průřez samotnou finanční gramotností.

Praktická část se zabývá výzkumem finanční a daňové gramotnosti na základních a středních školách ve Zlínském kraji. K zjištění úrovně bylo použito dotazníkové šetření, které vyplňovali děti v 5. a 9. třídách a studenti 3. ročníku na obchodní akademii a odpovídajícím ročníku gymnázia. Celý výzkum byl vyhodnocen a byla sepsána možná doporučení pro zlepšení aktuální situace.

Klíčová slova: daňová gramotnost, finanční gramotnost, marketingový výzkum, Zlínský kraj, základní a střední školy.

ABSTRACT

This Bachelor's thesis deals with the topic of financial and tax literacy. The theoretical part deals with the definition of financial literacy and describes its importance in everyday life. The theoretical part also describes the current level of financial literacy in the Czech Republic. An extract of financial literacy is included at the end of the theoretical part.

The practical part contains research on financial and tax literacy in primary and secondary schools in Zlin region. To determine the level of knowledge, questioners were used. These questioners were filled in by children in the 5th and 9th grade of primary schools and by students of two additional secondary schools. The entire research was then evaluated and defined possible recommendations for improving the current situation.

Keywords: tax literacy, financial literacy, marketing research, Zlin region, primary and secondary schools.

Rád bych poděkoval Ing. Evě Hrubošové za profesionální a zároveň velmi milý přístup, osobní motivaci a dodávání odborných rad při zpracování bakalářské práce. Dále bych rád poděkoval vedení a vyučujícím na školách, ve kterých mi bylo umožněno provést dotazníkové šetření.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 FINANČNÍ GRAMOTNOST	12
1.1 DEFINICE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	12
1.2 PROČ SE UČIT FINANČNÍ GRAMOTNOSTI.....	13
1.3 SLOŽKY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI	14
1.3.1 Peněžní gramotnost	14
1.3.2 Cenová gramotnost.....	14
1.3.3 Rozpočtová gramotnost.....	14
1.4 KDO JE FINANČNĚ GRAMOTNÝ OBČAN.....	15
2 AKTUÁLNÍ SITUACE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI V ČR	16
2.1 HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ VÝZKUMU	16
3 JAK SE STÁT FINANČNĚ GRAMOTNÝM	17
3.1 NÁRODNÍ STRATEGIE FINANČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	17
3.1.1 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání.....	17
3.1.2 Výsledky u škol s výukou finanční gramotnosti	18
3.2 KNIHY	18
3.3 ODBORNÉ ČASOPISY A NOVINY, INTERNET	19
3.4 SEMINÁŘE	19
4 FUNGUJE VÝUKA FINANČNÍ GRAMOTNOSTI V ZAHRANIČÍ?	21
5 PRŮŘEZ FINANČNÍ GRAMOTNOSTÍ	22
5.1 DOMÁCÍ ROZPOČET	22
5.2 FINANČNÍ PLÁN	22
5.3 INFLACE	22
5.3.1 Deflace	23
5.4 ÚROKOVÁ MÍRA A RPSN.....	23
5.4.1 Způsoby úročení.....	23
5.4.2 RPSN.....	24
5.4.3 Nominální a reálná úroková míra.....	25
5.5 ÚVĚRY	25
5.5.1 Dělení úvěrů	25
5.5.2 Dobré a špatné dluhy.....	26
5.6 KREDITNÍ, DEBETNÍ KARTA	27
5.6.1 Výhody kreditních karet.....	27
5.7 HYPOTÉKA NEBO PRONÁJEM? CO JE LEPŠÍ?.....	28
5.7.1 Bydlení ve vlastním.....	28
5.7.2 Bydlení v pronájmu.....	28
5.7.3 Co zvolit?	29
6 ZÁKLADNÍ DAŇOVÉ POJMY	30

6.1	FUNKCE DANÍ.....	30
6.2	ČLENĚNÍ DANÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	30
6.2.1	Přímé daně.....	30
6.2.2	Nepřímé daně	31
6.3	PRINCIPY DANÍ	31
6.3.1	Princip daňové efektivity.....	31
6.3.2	Princip spravedlnosti	31
6.3.3	Princip stálosti.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST		33
7	VÝZKUM.....	34
7.1	ZPŮSOB VÝZKUMU	34
7.2	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ U ŽÁKŮ 5. TŘÍD ZŠ	34
7.3	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ U ŽÁKŮ 9. TŘÍD ZŠ	40
7.4	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ U STUDENTŮ 3. ROČNÍKŮ SŠ A GYMNÁZIÍ.....	48
8	CELKOVÉ ZHODNOCENÍ	55
8.1	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	55
8.2	DOPORUČENÍ.....	57
ZÁVĚR		59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		62
SEZNAM OBRÁZKŮ		63
SEZNAM TABULEK.....		64
SEZNAM PŘÍLOH.....		65

ÚVOD

Téma bylo zvoleno na základě mého zájmu o tematiku finanční gramotnosti. Být finančně gramotný nám pomůže po celý život, protože i jedno špatné finanční rozhodnutí nám může zkomplikovat zbytek života. Naše společnost se velmi rychle mění, stále nám na trhu přibývají nové finanční produkty a zároveň různé pochybné nabídky, které mohou na první pohled vypadat lákavě, ale realita může být zcela jiná.

Myslím si, že každý by se měl alespoň rámcově orientovat na trhu finančních produktů a být schopen sledovat své příjmy a výdaje. Je možné, že by se tak mnoho lidí vyvarovalo zbytečným, případně předraženým úvěrům. Díky zlepšení finanční gramotnosti by také mohlo být co nejméně těch, kteří nedokážou splácet své závazky a přicházejí tak o svůj majetek a dostávají se do velmi těžkých životních situací.

K výběru tématu mě také vedla otázka, zda je pro obyvatele těžké se finančně vzdělávat. Konkrétně se zaměřím na žáky a studenty základních a středních škol ve Zlínském kraji. Věřím, že s výukou finanční gramotnosti by se mělo začít co možná nejdříve. Pokusím se zjistit, jak k výuce přistupují jednotlivé školy a jaký dopad to má na samotné studenty.

V teoretické části vymezím samotný pojem finanční gramotnosti, pokusím se podrobněji sepsat proč se učit finanční gramotnosti a jaké jsou samotné složky finanční gramotnosti. Dále nastíním aktuální situaci finanční gramotnosti u nás a sepíši několik možností, jak si každý může zlepšit své znalosti v tomto tématu. Na konci teoretické části vytvořím průřez finanční gramotností, a také chci zahrnout problematiku daňové gramotnosti. Ohledně daňové gramotnosti se pokusím zjistit, zda děti a studenti chápou funkci daní a zda vědí, jaké daně se u nás platí.

Hlavním cílem mé práce je zanalyzovat aktuální stav finanční a daňové gramotnosti u dětí a studentů na základních a středních školách. K tomuto zjištění použiji dotazníkové šetření, které budou vyplňovat samotní žáci a studenti na jednotlivých školách.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

V teoretické části bude popsán aktuální stav úrovně finanční gramotnosti v České Republice, data budou čerpána z výzkumu Ministerstva financí. Dále bude vysvětlen pojem finanční gramotnost a popsána její důležitost v každodenním životě včetně samotného průřezu finanční gramotnosti. Na konci teoretické části budou shrnuty základní daňové pojmy a informace ohledně daní v ČR.

Hlavním cílem praktické části bude provedení výzkumu, který zanalyzuje aktuální stav finanční a daňové gramotnosti u dětí a studentů na základních a středních školách ve zlínském kraji. Konkrétně bude výzkum realizován v 5. a 9. třídách na základních školách a u 3. ročníku na středních školách případně odpovídajícího ročníku gymnázia. K tomuto zjištění budou použity kvantitativní dotazníky, které budou kombinovat otevřené a uzavřené otázky. Na konci budou provedena doporučení pro zlepšení zjištěných výsledků.

Výzkum odpoví na otázky:

Je pozorovatelný rozdíl v úrovni finanční gramotnosti napříč různými školami?

Je finanční gramotnost žáků a studentů odpovídající jejich věku?

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 FINANČNÍ GRAMOTNOST

1.1 Definice finanční gramotnosti

V literatuře i na internetu se můžeme setkat s různými definicemi finanční gramotnosti (dále jen „FG“). Nejčastěji se můžeme setkat s touto nebo její obdobou:

„Finanční gramotnost zahrnuje soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se dále orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků” (Pilař, 2012, s. 5)

Opravdu se ale jedná pouze o definici, kterou si každý může vyložit úplně jinak. Někdo to může chápat tak, že se musí dobře učit, vystudovat vysokou školu a poté si najít dobře placenou práci. V práci může kariérně růst a vydělávat stále více peněz, za které si dopřává stále nové věci, aby se on a jeho rodina měli dobře. Tento běh skončí až ve starobním důchodu, kde se začne spoléhat na stát. Jedná se v tomto případě o finančně gramotného člověka? Příkladem může být následující příběh. V roce 1923 pořádalo několik největších byznysmenů setkání v Chicagu. Mezi nimi byli osoby jako Charles Schwab (ředitel největší ocelárny v USA), Samuel Insull (prezident největší veřejné energetické společnosti), Howard Hopson (ředitel největší plynárenské společnosti), Ivar Kreuger (prezident International Match Co.), Leon Frazier (prezident Bank of International Settlements), Richard Whitney (prezident newyorské burzy), Arthur Cotton a Jesse Livermore (dva největší burzovní spekulanti) a Albert Fall (člen kabinetu prezidenta Hardinga). O 25 let později skončilo 9 z nich následovně: Schwab umřel bez halíře poté, co žil 5 let z vypůjčených peněz. Insull umřel v cizině zbankrotovaný. Kreuger a Cotton také umřeli bez peněz. Hopson se zbláznil. Whitney a Albert Fall byli ve vězení. Frazier a Livermore spáchali sebevraždu. Tito všichni určitě během většiny svého života zabezpečili sebe a svou rodinu, ale přitom neskončili dobře. (Kiyosaki, 2000, p. 62)

Jedním ze zásadních problémů je totiž to, že většina lidí si neuvědomuje, že nejde tolik o to, kolik peněz člověk vydělá, ale kolik se mu podaří udržet. Můžeme najít různé příběhy o výhercích v loteriích, kteří jsou ale opět chudí. Nebo příběhy o sportovcích, kteří ve 25 vydělávají milióny, ale ve 40 už spí pod mostem. Výše uvedená definice se určitě nedá považovat za špatnou, ale určitě by nebylo na škodu ji ještě doplnit o to, že kromě zabez-

pečení sebe a své rodiny bychom měli být schopni zabezpečit také několik dalších generací. Poté by se určitě každý více soustředil na to, jak peníze krom získání také udržet. (Kiyosaki, 2000, p. 63)

1.2 Proč se učit finanční gramotnosti

R. Kiyosaki: „Jestli chceš být bohatý, musíš být finančně gramotný.“

Uvedená citace je jen stručným shrnutím, proč bychom sebe a všechny ostatní měli vést k finanční gramotnosti. Existuje nespočet dalších důvodů, protože správná finanční rozhodnutí mohou mít skvělé osobní a společenské důsledky. Během našeho života každý dělá mnoho rozhodnutí, ať už velká jako například koupě domu nebo hypotéka, spoření na důchod nebo vzdělávání, tak i relativně malá rozhodnutí jako používání kreditní karty, refinancování úvěrů nebo různé druhy pojištění. Jak velká, tak i malá rozhodnutí mohou mít negativní dopad, pokud je spotřebitel málo nebo špatně informován a dělá tak špatná finanční rozhodnutí. Je tedy jasné, že je potřeba zvyšovat finanční gramotnost, protože správně informovaný občan dělá správná rozhodnutí. Finanční gramotnost má význam i z dalšího důvodu, finanční problémy mohou vést nejen k finančním těžkostem, ale také k emocionálním a psychickým problémům, jako jsou deprese, stres a problémy ve vztazích. Obecně nedostatek finanční gramotnosti vede k čím dál většímu zadlužování. Tyto tendence jsou zcela v souladu s ostatními moderními tržními ekonomikami, ale rozhodně to není nic, na co bychom měli být pyšní. Bez základních ekonomických a finančních znalostí nelze totiž činit kvalifikovaná rozhodnutí při správě osobních financí a rodinného majetku. To platí jak pro situaci, kdy si chceme peníze půjčit, nebo naopak finanční prostředky investovat. Znalost alespoň základních rizik a dlouhodobých důsledků využívání jednotlivých finančních produktů je zatím relativně nízká, ačkoli finanční rizika jsou jedním z hlavních témat dnešního světa. (Skořepa a Skořepová, s. 3, 2008; Alsemgeest, 2015)

V rámci finanční gramotnosti nejde pouze o znalost finančních produktů, ale o základy fungování tržní ekonomiky, o nichž by měl mít každý občan alespoň základní povědomí. Každý žák či student si během dospívání položí otázky typu: mám zkusit podnikat nebo být raději zaměstnanec? Bydlet ve svém nebo raději v nájmu? Odkud se vlastně berou peníze? Jak je možné, že bohatí jsou stále bohatší, ale ostatní spíše chudnou? Pokud si na tyto otázky chce mladý člověk odpovědět, musí mít alespoň základní vědomosti o ekonomice a penězích, jinými slovy být finančně gramotný. (Skořepa a Skořepová, s. 3, 2008)

Velká rizika s nízkou finanční gramotností ohrožují především mladou populaci, která je méně konzervativní. Vstup do dospělosti je spojen s řadou náročných rozhodnutí včetně těch finančních, která pak člověka ovlivní na několik let a častěji na několik desítek let. Poté je politováníhodné, že z důvodu nízké finanční gramotnosti je mladá generace dlouhodobě zatížena následky neprozíravých a ukvapených rozhodnutí. (Skořepa a Skořepová, s. 3, 2008)

1.3 Složky finanční gramotnosti

Ministerstvo financí (dále jen „MF“) společně označuje finanční gramotnost jako správu osobních a rodinných financí, která zahrnuje 3 složky. (MF, 2010, s. 12)

1.3.1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost zahrnuje nezbytné znalosti potřebné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (např. běžný účet, platební nástroje apod.) (MF, 2010, s. 12)

1.3.2 Cenová gramotnost

Tato složka představuje znalosti nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Důležité je také porozumění principu „ceny peněz“ v čase, rozdílu mezi nominální a reálnou úrokovou sazbou a porozumění cenám finančních nástrojů a služeb v praktické podobě poplatků a úrokových sazeb. (MF, 2010, s. 12)

1.3.3 Rozpočtová gramotnost

Nezbytnou součástí našeho plánování by měly být rozpočty. Mezi rozpočtovou gramotnost můžeme zařadit schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat se o rozdělení finančních zdrojů a také zahrnuje zvládání různých životních situací z finančního hlediska. (MF, 2010, s. 12)

1.4 Kdo je finančně gramotný občan

A jak se vlastně pozná finančně gramotný člověk? Mimo jiné by měl splňovat většinu z následujících bodů:

- Má alespoň hrubou představu o tom, kolik má aktuálně k dispozici vlastních peněz.
- Sestavuje si domácí (rodinný, osobní) rozpočet a sleduje jeho dodržování (případně ho průběžně upravuje).
- Plánuje své výdaje alespoň na měsíc dopředu.
- Je připraven na situaci ztráty hlavního příjmu a ví, jak dlouho by byl schopen pokrýt životní náklady po ztrátě příjmu.
- Vytváří si rezervy, tj. např. odkládá pravidelně část svých příjmů.
- Přemýšlí o tom, z čeho bude žít ve stáří, a tuto otázku aktivně řeší.
- Při výběru finančního produktu zvažuje více nabídek a více zdrojů informací.
- Zná základní finanční produkty, např. v oblasti platebních karet zná rozdíl mezi kartou debetní a kreditní, zejména pokud např. kreditní kartu skutečně používá.
- Je si vědom rizik spojených s některými finančními produkty.
- Ví, co dělat, když dojde k odcizení či ztrátě platební karty.
- Ví, podle čeho si vybírat finanční produkty, např. spotřebitelský úvěr.
- Platí své účty včas.
- Dříve než si něco koupí, pečlivě zvažuje, zda si to může dovolit.
- V případě, že uvažuje o půjčce (úvěru), zohledňuje jak cenu půjčky (RPSN), tak také svou možnost splácení (zohledňuje tedy absolutní výši měsíční splátky). (Pilař, 2012, s. 7)

2 AKTUÁLNÍ SITUACE FINANČNÍ GRAMOTNOSTI V ČR

Poslední výzkum na zjištění FG dospělé populace ČR proběhl v roce 2010. MF s ČNB zadali společnosti STEM/MARK zmapovat finanční gramotnost dospělé populace České republiky (dále jen „ČR“) na základě objektivních znalostí v oblasti financí, zjistit, nakolik lidé dokážou tyto znalosti využívat v běžné praxi, a zmapovat postoje a chování české populace v souvislosti s rodinnými financemi, úsporami a zajištěním. (MF, 2012)

2.1 Hlavní zjištění výzkumu

Z výzkumu vzešlo velké množství informací. Ve většině případů však výsledky nebyly úplně přívětivé. Jako příklad si můžeme uvést:

- Rezervy pro případ ztráty příjmu si tvoří **pouze 35% lidí**, a z toho dvě pětiny z nich je nechává pouze ležet na běžném účtu.
- **Třetina lidí** si vůbec **nevytváří rezervy** na stáří, přičemž většina z nich říká, že není z čeho.
- **Pouze 45%** domácností si **tvoří rozpočet** a pouze 44 % z nich tvoří na měsíc dopředu.
- Své účty **platí vždy včas jen 65% lidí**. Dlouhodobé finanční cíle si stanovuje dokonce jen 19% lidí.
- 23% obyvatel by své peníze klidně vložilo i do zjevně podezřelé investiční nabídky.
- **Jen 17% lidí** dokáže správně **spočítat úročení úvěru**. A pouze třetina lidí zná rozdíl mezi p. m. a p. a.
- Rozdíl mezi debetní a kreditní kartou zná podle svého vyjádření 62% lidí, kteří se setkali s oběma pojmy, ale ve skutečnosti jej zná pouze 52% z těch, kteří uvedli, že ten rozdíl znají. **Rozdíl tedy zná pouze necelá třetina populace.**

Veškeré otázky a odpovědi včetně grafů můžeme najít na stránkách Ministerstva financí. Ale už na první pohled můžeme vidět, že s FG na tom není česká populace nejlépe a je rozhodně na místě občany v této oblasti vzdělávat. (MF, 2012)

3 JAK SE STÁT FINANČNĚ GRAMOTNÝM

Možnost stát se finančně gramotným je tu opravdu pro každého. Samozřejmě že každý nemůže použít všechny možné způsoby najednou, ale rozhodně je zde možnost vzdělávání pro každého. Děti a studenti by se měli stát finančně gramotnými již na základní a střední škole – to dříve pravidlem nebylo, ale nyní se situace již postupně zlepšuje. Dále se každý může vzdělávat pomocí knih, odborných časopisů, článků na internetu, seminářů a i samotný stát má plány pro vzdělávání dospělé populace.

3.1 Národní strategie finančního vzdělávání

V roce 2010 MF vytvořilo konkrétní strategii s cílem zvýšit finanční gramotnost občanů ČR. Strategie vymezuje hlavní problémy a navazující prioritní úkoly. (MF, 2010, s. 2)

Samotná strategie navazuje na řadu koncepčních kroků v oblasti ochrany spotřebitele a také vznikla podle doporučení mezinárodních organizací, jako jsou OECD nebo EU. (MF, 2010, s. 2)

Před vznikem strategie si MF v roce 2007 zadalo zpracovat průzkum na téma finančního vzdělávání. Cílem průzkumu bylo zejména zjistit postoje českých občanů k problematice finančního vzdělávání a míru jejich potřeby se v tomto směru dále vzdělávat. Průzkum ukázal naléhavou potřebu systematického rozvoje finančního vzdělávání v ČR, a to i přesto, že byl zaměřen zejména na subjektivní hodnocení respondentů. (MF, 2010, s. 7)

3.1.1 Dvoupilířová struktura finančního vzdělávání

Cílem MF je zasáhnout procesem finančního vzdělávání celou populaci ČR. A protože ve vzdělávání žáků a dospělých je zásadní rozdíl, vypracovalo MF dvoupilířovou strukturu, která vymezuje vzdělávání počáteční a další. (MF, 2010, s. 16)

a) Finanční vzdělávání žáků

Garantem počátečního vzdělávání je stát, zejména prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Odbornou podporu zajistí MF a Česká národní banka. (MF, 2010, s. 16)

V roce 2007 MŠMT ve spolupráci s MF vydalo konkrétní Standardy finanční gramotnosti (jako součást materiálu Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách) a postupně je zařazuje do příslušných rámcových vzdělávacích programů. (MF, 2010, s. 9)

Nejpozději ve školním roce 2013/2014 měly školy povinnost zařadit výuku finanční gramotnosti do svých osnov. Vzdělávání v oblasti hospodaření s penězi a finančních služeb se tak stalo povinnou součástí školní výuky. V budoucích letech by již na prvním stupni základní školy měli žáci podle ministerstva například vědět, proč si nemohou koupit vše, co chtějí. Na druhém stupni mají být schopni sestavit jednoduchý rozpočet domácnosti. U středoškoláků se pak předpokládá, že dokážou navrhnout, jak řešit schodkový rozpočet. (Petráková, 2012)

b) Finanční vzdělávání občanů

Další vzdělávání je zaměřeno na dospělou populaci, tedy spotřebitele finančních produktů a služeb, a mělo by být především zajišťováno soukromým sektorem, zejména prostřednictvím profesních sdružení finančních institucí a sdružení spotřebitelů. (MF, 2010, s. 16)

3.1.2 Výsledky u škol s výukou finanční gramotnosti

Některé školy začaly s výukou FG již v předchozích letech a výsledky práce na iniciativních školách jsou skvělé. Pedagožka Marie Cibulková z pražské základní školy tvrdí, že děti mají díky výuce dokonce větší rozhled než jejich rodiče. (Petráková, 2012)

Učitelka Klára Svobodová z jiné školy hodnotí přínosnost výuky FG takto:

„Děti se učí, jak se vytváří cena. Založily si také fiktivní rodiny, v nichž sestavily do excelovské tabulky rodinný rozpočet, počítají si náklady na dovolenou, zda si budou moci koupit auto a také, jak vyřešit situaci, dojde-li ke zdražení energií a tak dále. Na výuku tohoto předmětu máme nadšené reakce nejen od žáků, ale i od rodičů,“ (Seďová, 2014)

3.2 Knihy

Finanční gramotnost můžeme také získat zcela samostatně. Na trhu existuje mnoho knih, které se věnují právě finanční gramotnosti. Existují jednak knihy, které se zabývají konkrétním vysvětlením problematiky. Například kniha „Finanční gramotnost v kostce“ od autorky Heleny Kociánové se zabývá finančními produkty a jejich charakteristikou, klady i zápory. Informace o finančních poradcích a o některých z jejich nešvarů. Rady jak si sestavit finanční plán apod. (Anag.cz, © 2009-2014)

Další kategorií jsou knihy, které nás učí spíše finanční inteligenci. Nejznámějším autorem této kategorie je pravděpodobně Robert Toru Kiyosaki, který je autorem mnoha knih právě

na téma finanční gramotnosti, peněz, investic a podnikání. Nejznámější knihou tohoto autora je bestseller *Bohatý táta, chudý táta*. Kniha pojednává o více tématech, kromě rozvíjení finanční inteligence a ujištění v její důležitosti, najdeme také jiný pohled na dělení aktiv a pasiv než se obecně používá a základní informace o možnosti investování a tvorbě pasivního příjmu. (Kiyosaki, 2000)

3.3 Odborné časopisy a noviny, internet

Z pohodlí domova se můžeme finančně vzdělávat i pomocí časopisů, novin a internetu. Je samozřejmě na každém, jestli si večer raději pustí na 40 minut televizní noviny nebo bude svůj čas, tu nejcennější komoditu kterou máme, investovat jinak. Na trhu najdeme mnoho časopisů i novin, které nám pomohou zvýšit naši finanční gramotnost a inteligenci. Opět je ale volbou každého, jestli si v obchodě koupí bulvární tisk nebo některý ze seriózních deníků.

Udržovat se v aktuálním dění ohledně ekonomických informací pomůže každému. Díky odborným článkům pochopíme, jak funguje trh, jak v ekonomice proudí finance a co je například nejvhodnější udělat s penězi, které máme navíc. Pomocí těchto zdrojů můžeme zjistit důležitost spoření, protože postupným stárnutím populace se lidé budou muset v důchodu čím dál více spolehnout sami na sebe a méně spoléhat na stát.

Mezi odborné tituly na našem trhu můžeme zařadit časopisy *First Class*, *Ekonom*, *Respekt*, dále noviny *Hospodářské*, *E15* a na internetu kvalitní informace nalezneme na webech zmíněných publikací a dalších serverech – ihned.cz, mesec.cz, financninoviny.cz a další.

3.4 Semináře

Možností vhodnou pro dospělou populaci jsou různé semináře. Například v roce 2012 až 2013 probíhaly ve 4 městech ČR semináře, které byly dokonce zdarma. Semináře pořádala brněnská poradenská společnost *ECONOMY RATING a.s.* za finanční podpory Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem. Kurzy probíhaly v Jihlavě, Brně, Olomouci a Zlíně. Celkem bylo uspořádáno 32 seminářů a 12 praktických workshopů, kterých se zúčastnilo téměř 800 osob. Hlavním cílem projektu bylo, aby se lidé začali více zajímat o vlastní finance a celkové zvýšení jejich motivace k odpovědnému přístupu k penězům – a k dalšímu vzdělávání v této oblasti. (Nenech se dojít, © 2012)

Na trhu samozřejmě existuje mnoho jiných kurzů a seminářů, stačí chvíli hledat na internetu a každý si může najít kurz, který pro něj bude nejvhodnější. Některé kurzy jsou opravdu zdarma a záleží tedy na ochotě každého, zda investuje čas do svého vzdělávání.

4 FUNGUJE VÝUKA FINANČNÍ GRAMOTNOSTI V ZAHRANIČÍ?

V publikaci *Journal of Banking & Finance* můžeme najít výzkum ohledně výuky finanční gramotnosti na německé střední škole. Tříčlenný tým z různých univerzit se zaměřil na to, jaký je efekt krátkodobého finančního vzdělávání na místní škole a jaký má dopad na finanční rozhodování. O výuku na místní škole se postarala nezisková organizace „My Finance Coach“. Výuka proběhla v několika 90 minutových blocích. (Lührmann, Serr-Garciaa Winter, 2015)

Výchozí situace byla velmi podobná jako v našich podmínkách, z místních výzkumů vyplynulo, že v domácnostech dochází často ke špatným rozhodnutím ohledně financí. Jako příklad je uvedeno časté a opakované placení obrovských úroků na kreditních kartách. Na místní střední škole bylo před výukou FG zjištěno, že více než 38% studentů nemá o finanční vzdělávání vůbec zájem a pouze 21% by označilo svou znalost za dobrou nebo velmi dobrou. Kladem bylo, že většina studentů dokázala označit nejméně rizikové finanční produkty, ale naopak téměř polovina respondentů uznala, že nakupují impulzivně a 60% studentů nemá na konci týdne žádné peníze, které by mohli ušetřit. (Lührmann, Serr-Garciaa Winter, 2015)

Analýza však zjistila, že relativně krátká výuka finanční gramotnost významně zvýšila jak znalost, tak i zájem o finanční gramotnost. Zájem o finanční gramotnost se zvýšil o 20% a to je rozdíl statisticky významný. Tímto bylo potvrzeno, že hlavní cíl zmíněné neziskové organizace byl splněn. Výzkum byl prováděn na základě dotazníkového šetření a po výuce se významně zvýšilo množství správných odpovědí a studenti se například zlepšili v identifikování rizikových finančních produktů. (Lührmann, Serr-Garciaa Winter, 2015)

5 PRŮŘEZ FINANČNÍ GRAMOTNOSTÍ

5.1 Domácí rozpočet

Všechny názory týkající se finanční gramotnosti mají jednu věc společnou – základem úspěšného řízení domácích financí je **správně sestavený a sledovaný rozpočet**. Jak vyplynulo z výzkumů, tak více než polovina obyvatel si rozpočet vůbec netvoří. Plánování rozpočtu je důležité zejména proto, abychom se připravili na horší časy, např. ztrátu zaměstnání. Málokdo si totiž umí představit, jak by zvládl pokrýt své životní náklady v případě, že by přišel o svůj příjem. (Pilař, 2012, s. 5)

5.2 Finanční plán

Dalším krokem k finanční gramotnosti je analyzování úspor (rezerv a investic). Následovat by měla specifikace finančních cílů a navržení optimálního řešení k jejich dosažení. A právě správně sestavený finanční plán by nás měl dovést k dosažení stanovených cílů. Základním principem jednoduchého finančního plánu je stanovit si cíl (např. na co si chci ušetřit) a dále k cílům přiřadit zdroje (příjmy ze zaměstnání, volba finančního produktu pro spoření). (Pilař, 2012, s. 8; Černožský a Teplý, 2011, s. 72)

5.3 Inflace

Jedním ze základních ekonomických pojmů je inflace a alespoň její základní chápání také patří k finanční gramotnosti. Inflaci definujeme jako „*proces trvalého růstu cenové hladiny, který je spojen s nadměrnou emisí peněz.*“ Z definice vyplývá několik důležitých skutečností:

- slovo **proces** zdůrazňuje, že inflace je dynamický jev, který se v čase mění. Nejedná se tedy o nárazové změny způsobené například změnami v daňové soustavě, regulací cen a podobně – v tomto případě se jedná o růst cen, nikoliv o inflaci;
- slovo **trvalého** zdůrazňuje, že ne každý nárůst cenové hladiny je inflací – musí se jednat o dlouhodobější nepřetržitý růst (zpravidla minimálně dvě po sobě následující čtvrtletí, kdy musí cenová hladina růst, aby se jednalo o inflaci);
- nejedná se o pohyby jednotlivých cen, ale o **pohyb cenové hladiny** – cenové relace se neustále mění (jedno zboží se stává relativně dražší oproti jinému, jiné zboží může naopak relativně zlevnit).

Důsledkem inflace je pak oslabení reálné hodnoty peněz, jinými slovy oslabení kupní síly. Je-li v ekonomice přítomna inflace, pak spotřebitel potřebuje na koupi jednoho koše zboží stále více peněz. Proto, když si necháme ležet peníze na bankovním účtu bez úročení například dva roky, tak si za ně koupíme méně, než kdybychom je utratili nyní. (Černohorský a Teplý, 2011, s. 85)

5.3.1 Deflace

Opakem inflace je **deflace** a lze ji definovat jako **proces dlouhodobého poklesu cenové hladiny**. Obecně se prokazuje, že její dopady jsou horší než dopady inflace. Důvodem je, že deflace je nejčastěji doprovázena poklesem výkonu ekonomiky, růstem nezaměstnanosti, poklesem zisků, případně dokonce vznik ztráty podniků a bank, růstem úrokových měr. (Černohorský a Teplý, 2011, s. 93)

5.4 Úroková míra a RPSN

Dalším základním pojmem ve financích je úroková míra. Stejně jako veškeré produkty a služby mají v ekonomice svou cenu, tak svou cenu mají i peníze a tou je právě úroková míra. Úrokovou míru lze tedy charakterizovat jako nástroj umožňující vyjádření ceny peněz. V praxi se úroková míra vyjadřuje v procentech. Pro ukázkou si představme, že si od banky půjčíme 100 000 Kč s roční úrokovou mírou 10% a na jeden rok. Cena takto získaných peněz je tedy 10 000 Kč ($100\,000 \times 0,10$). (Černohorský a Teplý, 2011, s. 102; Pilař, 2012, s. 23)

5.4.1 Způsoby úročení

V praxi je velmi důležitá doba, ke které se úroková míra vztahuje. Standardní období je roční jako p. a. z latinského per annum. Dále je možné setkat se s:

- půlročním úročením (p. s. – per semestre);
- čtvrtletním (p. q. – per quartale);
- měsíčním (p. m. – per mensem);
- týdenním (p. sept. – per septimanam);
- denním (p. d. – per diem).

Příklady při stejné úrokové míře 5% a částce 100 000 Kč, ale jiným způsobu úročení zobrazuje následující tabulka:

Tabulka č. 1 – Rozdíly ve způsobech úročení (vlastní zpracování dle Černohorský a Teplý, 2011, s. 112)

Způsob úročení	Výpočet úroku	Přepočtená roční úroková sazba	Placené úroky na konci roku (Kč)
p. a.	$100\,000 \times 0,5$	5%	5 000
p. s.	$100\,000 \times 0,5 \times 2$	10%	10 000
p. q.	$100\,000 \times 0,5 \times 4$	20%	20 000
p. m.	$100\,000 \times 0,5 \times 12$	60%	60 000
p. sept.	$100\,000 \times 0,5 \times 52$	260%	260 000
p. d.	$100\,000 \times 0,5 \times 365$	1825%	1 825 000

Obecně platí, že čím častěji jsou úroky připisovány, tím rychleji částka roste. Například se tak při poskytnutí úvěru musí splácet více. V praxi naprostá většina bank používá standardní roční úročení, naopak další finanční nebankovní instituce často lákají na relativně nízké úrokové sazby, bohužel ale čtvrtletní, měsíční nebo ještě kratší. Pro lepší orientaci v úrokových sazbách se tak setkáváme s pojmem RPSN. (Černohorský a Teplý, 2011, s. 112-113)

5.4.2 RPSN

V médiích se můžeme například setkat s tím, že můžeme mít úvěr za 2%, ale už se nahlas neřekne, že se jedná o sazbu měsíční a s úvěrem jsou spojené poplatky, které mohou být vyšší než zaplacené úroky. Proto je povinností u úvěrů uvádět jejich náklady, které se promítají do tzv. roční procentní sazby nákladů (RPSN). Tato RPSN se vyjadřuje v procentech ročně a říká, jak je úvěr drahý. V RPSN jsou zahrnuty jak úroky, tak poplatky. (Syrový a Tyl, 2011, s. 187)

5.4.3 Nominální a reálná úroková míra

Doposud zmiňovaná úroková míra byla **nominální**. Jedná se o sazbu, která je dána například ve smlouvě o úvěru, vkladu, při úročení dluhopisů a podobně. Naproti tomu se v praxi často uvažuje **reálná** úroková míra, tj. taková úroková míra, která je upravena o vliv inflace. Reálná úroková míra tak v podstatě udává, o kolik procent více zboží si můžeme koupit, pokud na začátku období toto zboží prodáme, peníze uložíme do banky, na konci období je vybereme zvýšené o nominální úrok a nakoupíme opět dané zboží. (Černoهورský a Teplý, 2011, s. 119)

5.5 Úvěry

Pokud si u banky nebo jiné instituce bereme úvěr, jako první by nás mělo zajímat, jak drahý úvěr bude, tedy cena úvěru. Do ceny úvěru se zahrnuje již zmiňovaná úroková míra, poplatky anebo souhrnný ukazatel RPSN. Cenu úvěru potřebujeme znát, abychom mohli úvěr porovnat s ostatními úvěry od jiných společností. Je totiž možné, že můžeme mít levnější úvěr od banky, pro kterou budeme nový zákazník, než u banky u které jsme celý život. (Syrový a Tyl, r. 2011, s. 185)

5.5.1 Dělení úvěrů

Na bankovním trhu samozřejmě neexistuje pouze jeden druh úvěru. Obvyklá kritéria pro klasifikaci peněžních úvěrů vycházejí z hlediska času (krátko-, středně-, a dlouhodobé). Mezi nejvýznamnější finanční úvěry zařazujeme:

- **Kontokorentní úvěr**, který je poskytován k běžnému účtu tak, **že zůstatek může přecházet do debetu**. Klient může čerpat úvěr zcela automaticky tím, že může ze svého účtu platit i v případě, kdy na něm nemá dostatečné prostředky. Maximální výše kontokorentního úvěru je vždy dána dohodnutým úvěrovým rámcem. Z hlediska ceny se kontokorent řadí mezi dražší úvěry.
- **Hypoteční úvěr** je charakteristický svým zajištěním, kterým je zástavní právo k nemovitosti. Typická je také dlouhodobost hypoték. Výše hypotečního úvěru, který nám banka poskytne, záleží na zdrojích klienta, kterými je schopen splácet a také cenou zástavy. Obvykle banky požadují, aby cena zastavené nemovitosti byla vyšší než výše poskytnutého úvěru.

- **Spotřebitelské úvěry** jsou poskytovány v celé řadě více či méně se lišících variant. Z hlediska praktického využití má význam členění spotřebitelských úvěrů z následujících hledisek:
  - *Účelové spotřebitelské úvěry*, které jsou poskytovány na financování nákupu spotřebních předmětů a služeb. Velmi často se poskytují přímo u obchodníka prodávajícího zboží nakupované na úvěr.
  - *Neúčelové spotřebitelské úvěry* jsou poskytovány jako jednorázové úvěry, u kterých banka nesleduje účel jejich poskytnutí.
  - *Přímé spotřebitelské úvěry* jsou poskytovány přímo bankou (popř. jinou finanční společností) klientovi.
  - *Nepřímé spotřebitelské úvěry* jsou poskytovány prostřednictvím společnosti prodávající služby nebo zboží na spotřebitelský úvěr.
  - *Nezajištěné úvěry* nejsou zajištěné žádným nástrojem, poskytují se tedy v menší výši.
  - *Zajištěné úvěry* jsou již zajištěné nějakým nástrojem, v praxi často ručením jiné osoby.
  - *Jednorázové spotřebitelské úvěry* jsou poskytnuty najednou v dohodnuté výši, po splacení úvěru ve sjednané době splatnosti úvěrový vztah končí.
  - *Revolvingové spotřebitelské úvěry* jsou poskytovány formou stanovení úvěrového rámce, do kterého může klient automaticky čerpat prostředky, jsou tedy neúčelové, jsou obvykle průběžně spláceny a splacením dochází k opětovnému uvolnění úvěrového rámce. Nejčastější formou je již zmíněný kontokorentní úvěr a také kreditní karty. (Dvořák, 2005, s. 522-538)

5.5.2 Dobré a špatné dluhy

Dělit dluhy na dobré a špatné je velmi jednoduché a zároveň přínosné. Rozdělení je jasné, dobré dluhy nám pomáhají bohatnout a špatné dluhy nám „pomáhají“ chudnout. **Špatné dluhy** jsou nejčastěji úvěry na spotřební majetek, dovolené, případně Vánoce. Krátkodobě nám tyto dluhy pomohou, krátkodobě jsme problém nebo potřebu si něco dopřát vyřešili, ale nejspíš jsme si zadělali na dlouhodobý závazek vůči nějaké instituci. V těchto přípa-

dech bychom si opravdu měli promyslet, zda danou věc nebo službu opravdu tak nezbytně potřebujeme. Naopak **dobré dluhy** nám pomáhají bohatnout. Jedná se o takové dluhy, které nám poskytují levně cizí peníze, abychom mohli své peníze využít lépe. Například se nám může vyplatit vzít si hypotéku, i přestože mám dostatek vlastních zdrojů. Vlastní peníze můžeme totiž investovat s vyšším výnosem, než budou úroky z hypotéky. (Syrový a Tyl, r. 2011, s. 184)

5.6 Kreditní, debetní karta

Dle zjištění MF má většina populace problém s vysvětlením rozdílu mezi debetní a kreditní kartou, rozdíl je však velmi zásadní. Debetní kartu má téměř každý, dostaneme ji totiž k běžnému bankovnímu účtu a používáme ji k disponování s penězi na našem účtu. Kdežto s kreditní kartou disponujeme s penězi banky, jedná se tedy o kartu, kterou čerpáme formu bankovního úvěru. Kreditní karty jsou určeny primárně pro bezhotovostní nákupy. Výběry peněz prostřednictvím bankomatu či u přepážky banky jsou sice možné, avšak zatížené vysokými poplatky. (Peníze.cz, © 2000 – 2014)

5.6.1 Výhody kreditních karet

Hlavní výhodou kreditních karet je tzv. **bezúročné období**. To je doba, během které můžeme svůj dluh na kreditce splatit bez jakéhokoliv úroku nebo poplatku. Délka bezúročného období se u většiny bank pohybuje kolem 45 dní. Bezúročné období se počítá od data zúčtování transakce do data splatnosti u dané kreditní karty. Pokud tedy máme zúčtovací období 15. v měsíci a něco si koupíme například 1. ledna, tak s úročením máme klid do půlky února. Jestliže ale kreditní kartu použijeme na konci ledna, tak na uhrazení bez úroků máme čas právě do 15. února. Bezúročné období se ale nevztahuje na částky, které vybíráme z bankomatu, ty se úročí hned od data výběru. Pokud nestihneme danou částku uhradit do data splatnosti, tak se začne úročit a to výrazně. Výše roční úrokové sazby se většinou pohybuje zhruba v rozmezí od 20 do 25 procent. A to je důvod, proč jsou kreditní karty pro banky velmi výnosné, mnoho uživatelů kreditních karet totiž nestihne zaplatit do konce bezúročného období. (Peníze.cz, © 2000 – 2014)

S kreditní kartou můžeme také získat různé **slevy**. Společnosti, které kreditky vydávají, často spolupracují s různými věrnostními programy. U určitých společností, tak můžeme získat několik procent, případně i desítek procent z nákupu zpět. (Peníze.cz, © 2000 – 2014)

Pokud informace shrneme, tak kreditní karta může být skvělý pomocník nebo také cesta do spirály dluhů. Pokud budeme finančně gramotní, tak nám kreditní karta dává příležitost chytrě řídit vlastní výdaje. Mzdu si můžeme nechat zaslat na spořicí účet a na veškeré výdaje používat kartu kreditní. Na konci bezúročného období použijeme na uhrazení kreditky peníze ze spořicího účtu, které se nám mezitím alespoň trochu zhodnotily. Během používání kreditní karty jsme samozřejmě navíc mohli využít zmiňovaných slev. Pro správné používání kreditní karty je tedy zapotřebí určité opatrnosti a odpovědnosti. (Peníze.cz, © 2000 – 2014)

5.7 Hypotéka nebo pronájem? Co je lepší?

Při volbě našeho bydlení máme na výběr bydlet „ve svém“ a zadlužit se tak na léta, nebo raději v pronájmu, který nám ale nikdy patřit nebude. Z výzkumu společnosti Factum z března 2014 vyplývá, že 77% si stojí za tím, že v každém případě je lepší mít nemovitost v osobním vlastnictví. Bydlení v pronájmu tak dává přednost čtvrtina českých domácností, které je přitom pro velkou část světové populace naprosto běžné. Pro koho je tedy každá varianta lepší? (Deník.cz, 2014)

5.7.1 Bydlení ve vlastním

Největší výhoda je samozřejmě to, že vkládáme peníze do vlastního a také se tak podle odborníků zajišťujeme na stáří. Dále můžeme s nemovitostí nakládat podle vlastních představ. S vlastnictvím nemovitosti ale přicházejí i povinnosti – musíme o nemovitost pečovat, aby neztrácela na hodnotě, a tak vznikají další náklady. Pokud nezískáme nemovitost darem nebo například dědictvím, tak většinou saháme po hypotečním úvěru. Odborníci doporučují mít našetřeno alespoň 15% z hodnoty nemovitosti a také mít na paměti rizika spojená s hypotékou. Mezi hlavní patří ztráta zaměstnání a s ní spojená neschopnost splácet. Je proto vhodné mít nějakou finanční rezervu a tu ještě podpořit pojištěním neschopnosti splácet. (Deník.cz, 2014)

5.7.2 Bydlení v pronájmu

Mnoho lidí se obává téměř celoživotního závazku, který je s hypotékou spojen. V takových případech se nabízí možnost bydlet v pronájmu. Nevýhoda je citelná – nemovitost vám nikdy nebude patřit. Na druhou stranu jsou zde jistá usnadnění života. Všechny větší opravy se delegují na pronajímatele a také je snadnější případně změnit bydliště. Na druhou stranu nevýhodou jsou omezené možnosti přizpůsobit si bydlení svým představám. O všem

se musí jednat s pronajímatelem. Nepříjemným rizikem spojeným s bydlením v pronájmu je rovněž nečekané zvýšení nájmu či vystěhování. Jistoty jsou znatelně menší, než při bydlení ve vlastním. (Deník.cz, 2014)

5.7.3 Co zvolit?

Je tedy jasné, že neexistuje jednoznačná odpověď, zda je lepší bydlet v pronájmu nebo sáhnout po hypotéce, vždy záleží na mnoha faktorech. Klíčové jsou samozřejmě finanční možnosti a také věk. Čím dříve začneme se splácením hypotéky, tím dříve se také zbavíme měsíčního výdaje. Určitou roli hraje také lokalita, v každém místě může být jiná výše pronájmů a cen nemovitostí. Z finančního hlediska se vyplatí vzít si úvěr v místech, kde je výše nájmu přibližně stejná nebo vyšší jako splátka hypotečního úvěru. Obecně platí, že pronájem je finančně výhodnější, pokud stojí o 25 - 30 % méně než splátka hypotéky navýšena o měsíční náklady na bydlení (fond oprav, pojištění apod.). (Deník.cz, 2014)

6 ZÁKLADNÍ DAŇOVÉ POJMY

Daně mají v ekonomice obrovský význam, o tom svědčí to, že příjmy z daní tvoří v současné době přes 90% příjmů veřejných rozpočtů. Definice daně zní: „*Daň je povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a většinou pravidelná.*“ (Janáčková, 2010, s. 9)

6.1 Funkce daní

- **Fiskální** – plní státní rozpočet, nejdůležitější funkce.
- **Alokační** – pomocí daní je možné podporovat některé obory nebo naopak jiné znevýhodňovat. Stát například zvýhodňuje velké zahraniční investory tím, že jim umožní nějaký čas neplatit daně. To za podmínky, že zde vytvoří nová pracovní místa a budou zde investovat. Opačně se stát chová například v případě alkoholu, a cigaret. Protože chce alespoň částečně omezit spotřebu těchto výrobků, uvalí na ně zvýšené daně.
- **Redistribuční** – pomocí daní lze zmírňovat rozdíly v důchodech lidí. Lidé s vyššími příjmy musí zdaňovat své mzdy vyšší sazbou daně, než lidé s nízkými příjmy. (Janáčková, 2010, s. 9; Doskočilová, 2014)

6.2 Členění daní v České Republice

6.2.1 Přímé daně

- *Dan z příjmů:*
  - daň z příjmů fyzických osob;
  - daň z příjmů právnických osob.
- *Majetkové daně:*
  - daň z nemovitostí;
  - daň silniční;
  - daň dědická;
  - daň darovací;
  - daň z převodu nemovitostí. (Janáčková, 2010, s. 10)

6.2.2 Nepřímé daně

- Daň z přidané hodnoty (DPH);
- spotřební daň;
- cla;
- energetické daně.

Z nepřímých daní je nejvýznamnější daň z přidané hodnoty, která tvoří cca 20% z celkových daní. Podíl spotřební daně je zhruba 10% z celkových daní. (Janáčková, 2010, s. 9)

6.3 Principy daní

Daně v České republice by dále měly fungovat na třech základních principech:

6.3.1 Princip daňové efektivity

Jedná se o základní princip, který poukazuje na to, že náklady na výběr určité daně by neměly přesáhnout částku, která se na daních vybere. Nicméně tento princip v ČR nefunguje u všech daní. Jsou zde bohužel daně, které tento princip popírají (např. daň z převodu nemovitosti nebo různé typy energetických daní). V těchto případech stát utratí výrazně více peněz při snaze tuto daň vybrat a následně vybrané peníze nepokryjí ani tyto náklady. Přesto se tyto daně neruší. Z hlediska státu není populární je rušit. (Doskočilová, 2014, Finrea.cz)

6.3.2 Princip spravedlnosti

Druhým principem je **princip spravedlnosti**. Aby tento princip platil, musí být dodrženy dvě podmínky zároveň. Podmínka **horizontální spravedlnosti** a podmínka **vertikální spravedlnosti**. Horizontální spravedlnost znamená, že všichni občané se stejnými příjmy by měli být zdaněni stejně. Vertikální spravedlnost zajišťuje, že čím vyšší jsou příjmy nějakého občana, tím vyšší jsou i jeho daně. Dodržet obě podmínky najednou se však ne vždy podaří. (Doskočilová, 2014, Finrea.cz)

Typ daně, který respektuje horizontální i vertikální spravedlnost, je tzv. lineární zdanění. V tomto případě se určí jednotná sazba, např. 15 %, a tu platí všichni bez ohledu na příjem. V ČR je uplatňována například u důchodových daní právnických osob nebo u DPH. (Doskočilová, 2014, Finrea.cz)

6.3.3 Princip stálosti

Třetím principem pro fungování daňového systému je **princip stálosti**. Znamená, že daně by se neměly měnit příliš často, aby mohl vzniknout prostor pro daňové plánování. Bohužel ani toto není v České republice dodržováno striktně. Jen daň z příjmů se za poslední roky měnila několikrát a způsob výpočtu daně také. (Janáčková, 2010, s. 11; Doskočilová, 2014; Finrea.cz)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

7.1 Způsob výzkumu

Výzkum probíhal kvantitativní formou pomocí dotazníkového šetření. Dotazník pro 5. třídy základních škol obsahoval 8 uzavřených otázek a 1 otevřenou a vyplnilo ho celkem 87 žáků. Dotazník pro 9. třídy obsahoval 11 uzavřených a 4 otevřené otázky a odpovědi jsem získal od 79 respondentů. Poslední dotazník pro 3. ročníky středních škol vyplnilo 126 studentů a obsahoval 13 uzavřených a 4 otevřené otázky.

Všechny otázky byly zaměřeny na zjištění celkové finanční a daňové gramotnosti. První část byla zaměřena na hospodaření s penězi a na to, zda si mládež na něco šetří. Dále dotazníky obsahovaly otázky na zjištění znalosti finančních pojmů, několik příkladů na finanční matematiku a dále otázky ohledně daní v ČR. Veškeré dotazníky jsou k nahlédnutí v příloze.

7.2 Vyhodnocení dotazníků u žáků 5. tříd ZŠ

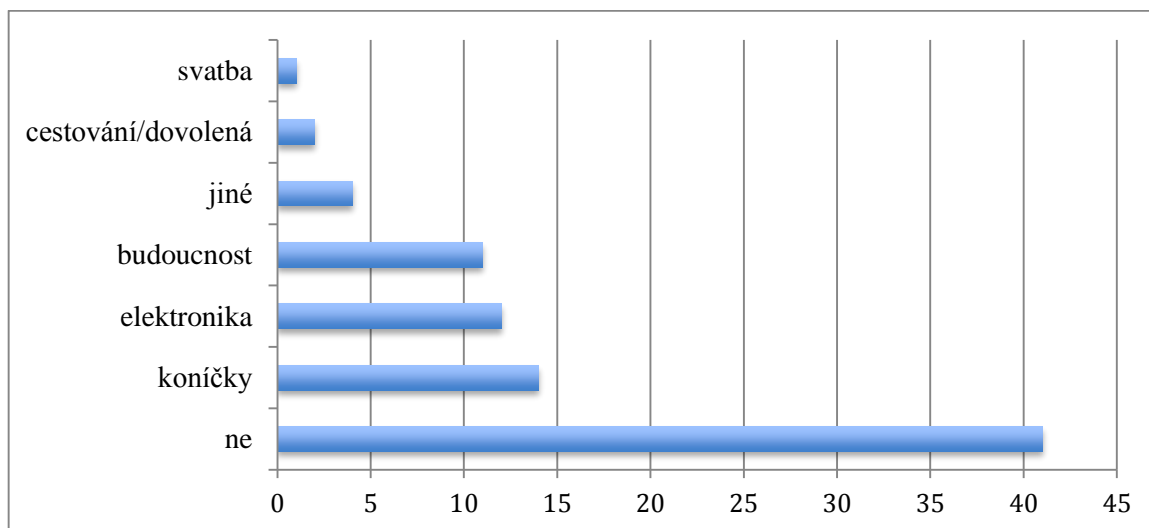
Dotazník pro základní školy vyplňovali žáci na třech školách. Konkrétně žáci v Hradčovicích, ve Štípně a na základní škole Emila Zátopka ve Zlíně.

Vyhodnocení první a druhé otázky:

- 1. *Co děláš s penězi, které dostaneš jako kapesné nebo například k narozeninám?*
- 2. *Šetříš právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máš přibližně našetřeno?*

Otázky spolu úzce souvisí, protože se týkají hospodaření s penězi. V první otázce nebyl žádný významný rozdíl mezi odpověďmi mezi jednotlivými školami ani pohlavím. Velmi pozitivní zjištění je, že pouze 3% žáků dalo nejnezodpovědnější odpověď „*Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí.*“ A pouze 5% dalo odpověď „*Většinou je velmi rychle utratím.*“ Z odpovědí tak vyplynulo, že 92% žáků si šetří veškeré nebo alespoň část peněz, které dostanou. Konkrétně se jednalo o odpovědi „*Všechny peníze se snažím ušetřit*“, kterou dalo 56% z respondentů a „*Část peněz šetřím a část utracím za maličkosti*“, kterou zvolilo zbylých 36%.

Druhá otázka se již zaměřovala na konkrétní věci, na které žáci šetří. 40 žáků na otázku neodpovědělo, ale ostatní mají konkrétní věci, na které šetří. Nejčastěji se jednalo o koníčky jako například o sportovní výbavu, hudební nástroje nebo hry. Druhou největší položkou byla elektronika, konkrétně pak notebooky, telefony nebo tablety.

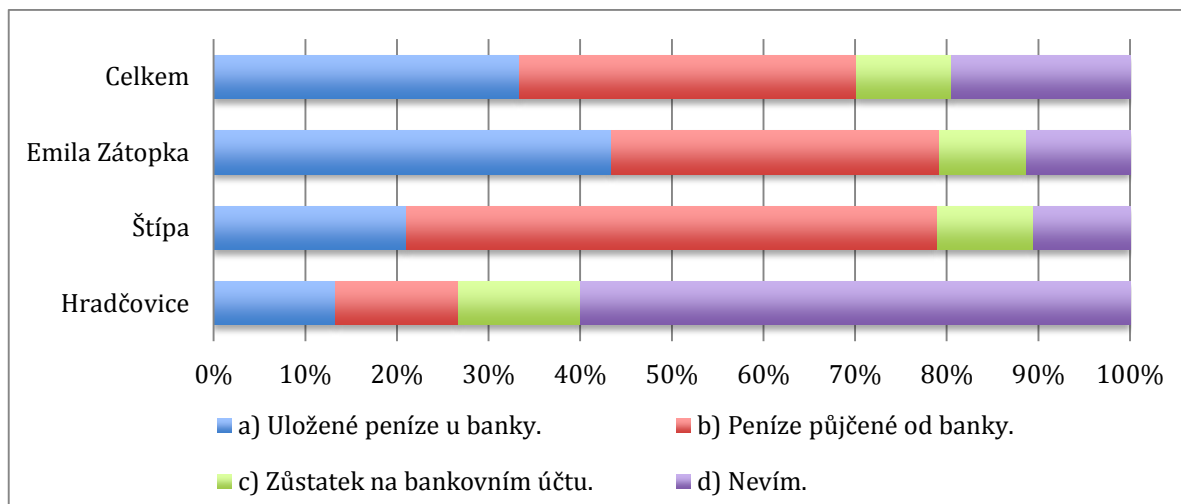
Obrázek 1 – Graf ke 2. otázce „Šetříš právě na nějakou věc?“

Vyhodnocení třetí otázky:

- 3. Co si představíš pod pojmem úvěr?

Ohledně znalosti pojmu úvěr již byly zaznamenány různorodější odpovědi. Dle metodického portálu RVP by žáci měli v 5. třídě na příkladech objasnit rizika půjčování peněz, tudíž by minimálně měli vědět, že pojem úvěr se týká půjčování peněz. Realita byla bohužel jiná. Nejlépe dopadla základní škola ve Štípně, správnou odpověď vědělo 58% žáků, na ZŠ Emila Zátopka vědělo správnou odpověď pouze 36% žáků a na ZŠ v Hradčovicích dokonce jen 13%. (rvp.cz, 2014)

Celkově za všechny školy vědělo správnou odpověď 37% žáků, což značí, že výuka finanční gramotnosti je v začátcích a žáci se s tímto pojmem nejspíše příliš neseťkávají. Výsledky naznačují, že s problematikou úvěru se pravděpodobně zabývali pouze na základní škole ve Štípně.

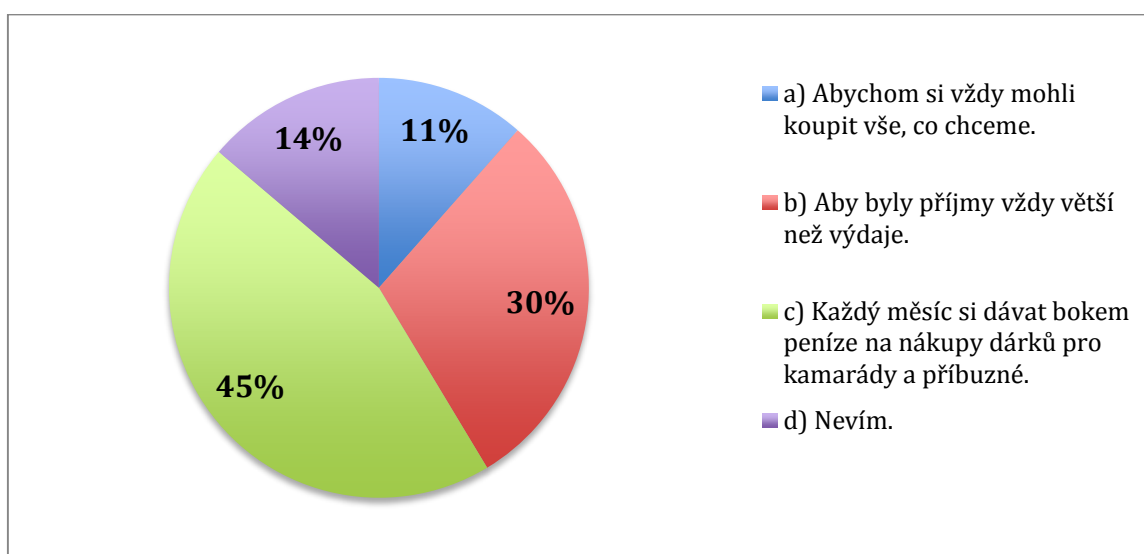

Obrázek 2 – Graf k 3. otázce „Co si představíš pod pojmem úvěr?“

Vyhodnocení čtvrté otázky:

- 4. Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?

Otázka se zaměřila na základní problematiku ohledně rozpočtu, v tomto případě na rodinný rozpočet. Cílem bylo zjistit, zda budou žáci vědět, že pro dlouhodobé fungování rozpočtu je základním předpokladem, že příjmy musí být vždy větší než výdaje. U této jediné otázky z celého dotazníku nebyl zjištěn největší podíl správných odpovědí. Správnou odpověď zvolilo pouze 30% žáků. Nejvíce respondentů zvolilo možnost, že nejdůležitější je, „Každý měsíc si dávat bokem peníze na nákupy dárků pro kamarády a příbuzné“. Celkové odpovědi jsou zaznamenány v následujícím grafu:

Obrázek 3 – Graf k otázce „Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?“

V grafu jsou zaznamenány odpovědi za všechny žáky, v odpovědích nebyly žádné výrazné rozdíly mezi školami ani pohlavím. Celkově z odpovědí vyplynulo, že žáci si se správnou odpovědí nevěděli rady, přestože by v 5. třídě již měli být schopni sestavit jednoduchý rozpočet a řešit situace, když jsou příjmy menší či větší než výdaje. (rvp.cz, 2014)

Vyhodnocení páté otázky:

- 5. *Co je důležité udělat, pokud by rodiče jeli na týdenní dovolenou a nechali nám doma 1.000,- na hospodaření?*

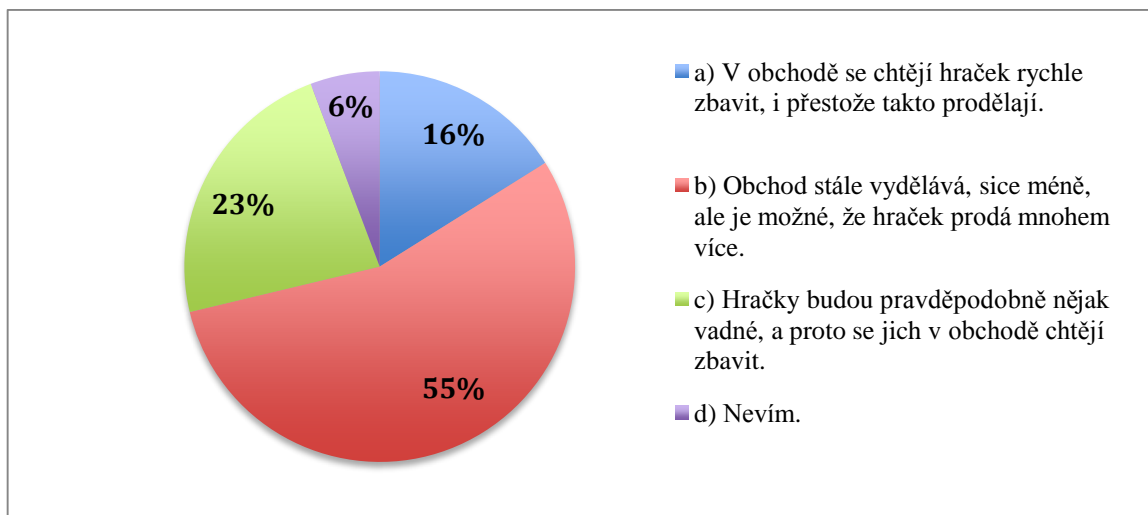
Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci chápou základy hospodaření s penězi. Během vyhodnocení nebyl zjištěn žádný významný rozdíl mezi školami ani pohlavím. Ze všech respondentů zvolilo nejlepší možnou odpověď celých 86% žáků. Jednalo se o odpověď „*Naplánovat co budu během týdne potřebovat nakoupit a peníze rozložit na celý týden.*“ Druhá nejčastější odpověď, kterou zvolilo 8% žáků, byla naopak nejnezodpovědnější možnost „*Nakoupím různé pochutiny a pozvu kamarády a kamarádky k sobě domů.*“

Vyhodnocení šesté otázky:

- 6. *Představ si, že jsi v obchodě a mají zde slevy na hračky. Je zde například hračka, která nyní stojí 250,- místo původních 400,-, pravděpodobně to znamená:*

Šestá otázka patřila mezi jedny z nejtěžších v dotazníku, šlo tady spíše o ekonomické uvažování ohledně tvorby cen v maloobchodě. Ze zadání otázky nebylo možné jednoznačně určit správnou odpověď, ale realitě je nejbližší možnost „*Obchod stále vydělává, sice méně, ale je možné, že hraček prodá mnohem více.*“ Je totiž málo pravděpodobně, že by prodejce neprodával se žádnou marží nebo dokonce se ztrátou.

Nejlépe si s otázkou poradili žáci na ZŠ Emila Zátópka, zmíněnou odpověď zvolilo 62% žáků. Celkové odpovědi od všech žáků jsou zobrazeny v grafu. Odpověď b) celkem zvolilo 55%, je tedy vidět, že více než polovina žáků už v 5. třídě na základní škole má povědomí o tvorbě ceny.

Obrázek 4 – Graf k šesté otázce z dotazníku pro žáky 5. třídy ZŠ

Vyhodnocení sedmé otázky:

- 7. Právě jsi zjistil/a, že v obchodě mají novou věc, po které toužíš, ale stojí 1.000,-. Máš našetřeno pouze 700,-, a tak ti tvůj kamarád nabídne, že ti půjčí zbývajících 300,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíš, bude chtít vrátit 200,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 500,-, třetí týden 700,- atd.

Cílem této otázky bylo zjistit, zda by byli žáci ochotni se zadlužit u kamaráda, který jim nabídl velmi nevýhodnou půjčku. Možnosti odpovědí byly následující:

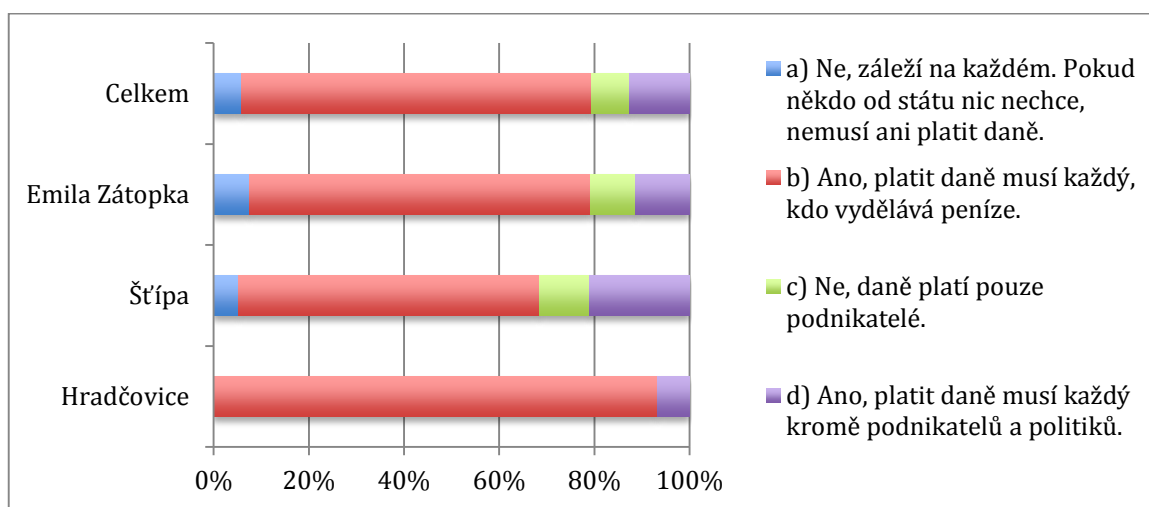
- Jeho nabídku využiji, protože si tak vytouženou věc mohu koupit hned a na vrácení peněz budu myslet později.
- Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit dvojnásobek. Kdyby chtěl vrátit méně, například 100,- za každý týden, tak si půjčím.
- Peníze si půjčím a až je budu muset vrátit, tak si zase půjčím od někoho jiného a takto to budu stále opakovat.
- Peníze si rozhodně půjčovat nebudu, vytouženou věc si buď nekoupím, nebo si budu šetřit sama do té doby než si budu moci tu věc koupit sama sama.

Pozitivním zjištěním je, že odpověď c) ne zvolil nikdo a odpověď a) pouze 2 žáci. Pokud by chtěl zmíněný kamarád vrátit méně peněz, tak by již půjčku přijalo 11 žáků, tedy 13% respondentů. Zbýlých 85% by si rozhodně nepůjčilo, ve štípské základní škole dokonce 95%. Výsledky otázky tedy jasně dokazují, že lichvářskou nabídkou by žáci nevyužili a vytoužené věci by se raději vzdali nebo na ni sami ušetřili.

Vyhodnocení osmé otázky:

- 8. *Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?*

První otázka ohledně problematiky daní se tázala na základní povinnost placení daní. Celkově správnou odpověď vědělo 73% žáků. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že daně nemusí platit podnikatelé a politici, tuto možnost zvolilo 13% žáků, na škole ve Štípa dokonce 20% žáků. Nejlépe dopadla ZŠ v Hradčovicích, správně odpovědělo 93% žáků, problematiku daní, zde tedy již určitě probírali. Celkové výsledky jsou zaznamenány v grafu.

Obrázek 5 – Graf k otázce „Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?“

Vyhodnocení poslední otázky:

- 9. *K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?*

Poslední otázka už byla trochu komplikovanější a zjišťovala, zda mají žáci představu, k čemu slouží výběr daní a na co se vybrané peníze používají. Největší podíl byl opět na základní škole v Hradčovicích. Správnou odpověď zvolilo znovu 93% žáků. Zbylé dvě základní školy měly podobné výsledky, správně odpovědělo 74% žáků.

Druhou nejčastější odpovědí byla první odpověď a to, že veškeré daně slouží k výplatě politiků a další státních zaměstnanců. Ze všech žáků takto odpovědělo 13%. Je zajímavé, že v předchozí otázce byla druhá nejčastější odpověď, že daně politici platit nemusí a zde, že daně slouží k jejich výplatám. Zbylé odpovědi zvolilo 10% respondentů, jednalo se o možnosti, že vybrané daně se posílají Evropské Unii, případně do světové banky.

7.3 Vyhodnocení dotazníků u žáků 9. tříd ZŠ

Dotazníky na druhém stupni vyplňovali žáci na základní škole ve Štípně a na Základní škole Emila Zátopka. Celkem se zúčastnilo 79 respondentů. Dotazník obsahoval 15 otázek, některé byly totožné s předchozím dotazníkem, jiné byly uzpůsobené předpokládaným znalostem žáků devátých tříd.

Vyhodnocení první a druhé otázky:

- 1. *Co děláš s penězi, které dostaneš jako kapesné nebo například k narozeninám?*
- 2. *Šetříš právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máš přibližně našetřeno?*

Hned u první otázky byl zaznamenán rozdíl oproti žákům na prvním stupni. „Nešetřící“ možnosti „*Většinou je velmi rychle utratím*“ a „*Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí*“ zvolilo 24% žáků, u chlapců 28%. U žáků na prvním stupni zvolilo tuto možnost pouze 8% respondentů. Významný rozdíl mezi školami zaznamenaný nebyl. Celkově ale z otázky vyplývá, že každý 4. žák se získané peníze ušetřit nesnaží, případně ani neví, za co je utratil.

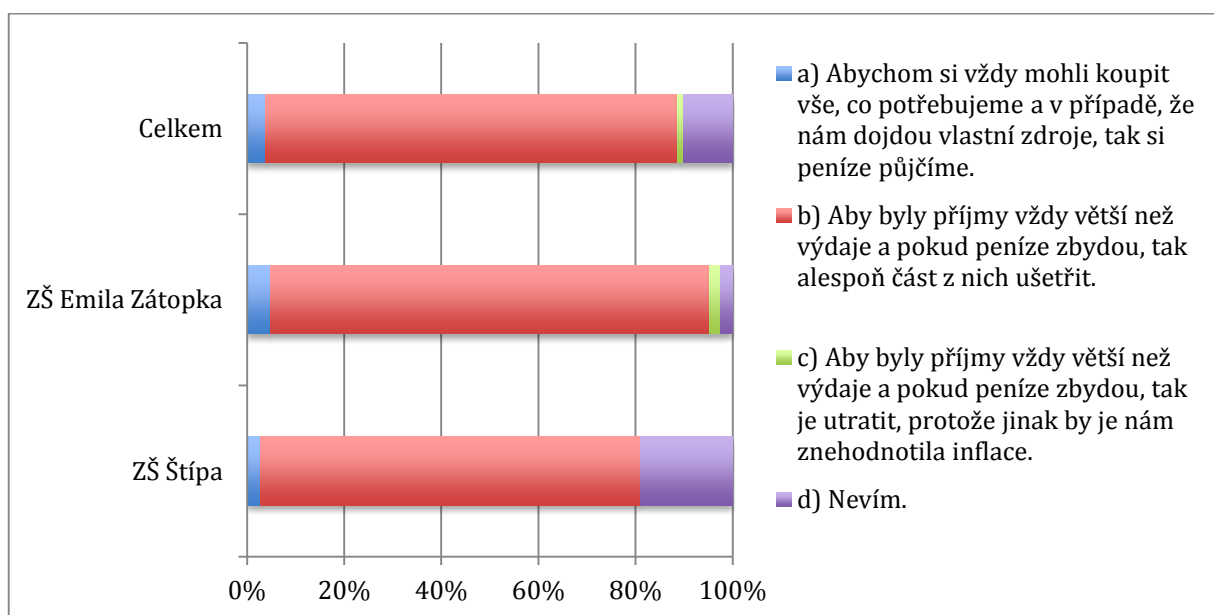
Ze žáků, kteří zvolili, že všechny nebo část peněz šetří, má konkrétní cíl 76% z nich. Zde byly zaznamenané podobné výsledky jako u prvního stupně, nejčastěji se objevovala elektronika (mobilní telefony a notebooky) a koníčky (hry, sportovní vybavení), poté řidičský průkaz, auto nebo motorka.

Vyhodnocení třetí otázky:

- 3. Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?

Otázka byla stejná jako pro žáky 5. tříd, ale v tomto případě byly jiné možnosti. Odpovědi za jednotlivé školy a celkové odpovědi jsou zaznamenány v grafu. Celkově otázka dopadla výrazně lépe než u žáků 5. tříd i přes těžší možnosti. Správně odpovědělo 85% žáků, na ZŠ Emila Zátopka 90% žáků a lépe dopadly dívky, těch odpovědělo správně z celkového počtu 92%.

Obrázek 6 – Graf k otázce „Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?“

Vyhodnocení čtvrté otázky:

- 4. Právě jste zjistil/a, že v obchodě mají nový telefon, po kterém toužíte, ale stojí 10.000,-. Máte našetřeno pouze 8.500,-, a tak Vám kamarád nabídne, že Vám půjčí zbývajících 1.500,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíte, bude chtít vrátit 500,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 2.000,-, třetí týden 2.500,- atd.

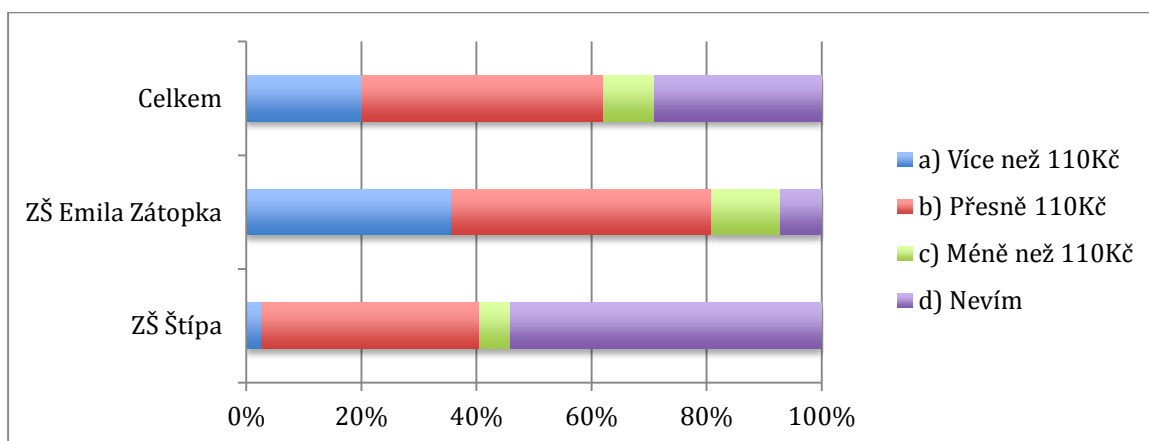
Cílem otázky, podobně jako u sedmé otázky pro páté třídy, bylo zjistit, zda by žáci využili nevýhodné nabídky jejich kamaráda na půjčení peněz. U žáků 9. tříd byla ale zvolena větší částka potřebná k doplacení. Pozitivním zjištěním bylo, že 87% žáků by nabídku v žádném případě nevyužilo, výsledky byly stejné pro obě základní školy i pro obě pohlaví. Možnost „Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit více. Kdyby chtěl vrátit méně, například 200,- za každý týden, tak si půjčím.“ zvolilo 10% žáků. Zbylé vari-

anty byly zvoleny vždy pouze jedním žákem. Žáci jsou v tomto případě podobně zodpovědní jako žáci na prvním stupni.

Vyhodnocení páté otázky:

- 5. Na spořicí účet jste uložili 100 Kč a úroková míra je 2% ročně. Kolik by na tomto účtu bylo za pět let?

Otázka patřila mezi ty těžší v dotazníku, cílem bylo zjistit, zda mají žáci konkrétní představu, případně zkušenost s úročením. Jednak museli spočítat jednoduchý početní příklad na procenta a poté aplikovat na období 5 let a uvědomit si, že úroky za další roky se počítají také z již připsaných úroků. U vyhodnocování již byl zjištěn větší rozdíl napříč školami. Pro přehlednost je zobrazeno v grafu:

Obrázek 7 – Graf k otázce ohledně složeného úročení

Na první pohled je jasné, že nejlépe si s otázkou poradili žáci na ZŠ Emila Zátópka, správně odpovědělo 36% z nich, možnost druhou zvolilo 45% žáků, ti nevěděli o složeném úročení, ale alespoň byli schopni správně spočítat procenta. Zbýlých 19% odpovědělo špatně nebo dali rovnou možnost „nevím.“

Žáci na ZŠ ve Štípe již dopadli o poznání hůře, celkem 54% dalo rovnou možnost „nevím“, správně odpověděl pouze jeden žák, což jsou pouze 3%. Druhou možnost zvolilo 38%. Je tedy jasné, že žáci se s finanční matematikou a finančními pojmy ve škole příliš neseťkali.

Vyhodnocení šesté otázky:

- 6. Ve sportovním obchodě začal výprodej jízdních kol. Původní cena kola je 9.000,- a sleva je 40%. Jaká bude výsledná cena kola?

U této otázky neměli žáci možnost volby, jednalo se o otevřenou otázku. Úkolem bylo spočítat výslednou cenu po slevě. Znatelně lépe dopadla ZŠ Emila Zátopka, správnou odpověď, tedy 5400,-, zapsalo 74% respondentů, druhou nejčastější odpovědí byla částka 3600,-, tedy spočítaná sleva a ne cena po slevě, takto odpovědělo 7% žáků. Odpověď „nevím“ napsal pouze jeden žák, zbylí žáci napsali různé částky mimo dvě zmíněné.

Na ZŠ ve Štípně spočítalo příklad správně pouze 41% žáků. Příklad se nepokoušelo spočítat 27% žáků a zapsalo rovnou odpověď „nevím“, částku 3600,- zapsalo 14% respondentů, zbylí žáci napsali jiné částky. Co se týká finanční matematiky, tak výrazně úspěšnější byli žáci na škole Emila Zátopka, ohledně pohlaví nebyly zaznamenány žádné významné rozdíly.

Vyhodnocení sedmé otázky:

- 7. *Co si představíte pod pojmem úvěr?*

Otázka byla položena úplně stejně jako žákům pátých tříd, odpovědi byly rovněž stejné. U žáků devátých tříd by se již očekávala 100% úspěšnost odpovědí. Dle metodického portálu by totiž žáci devátých tříd již měli být schopni dokonce uvést možnosti půjčení chybějících finančních prostředků a porovnat nabídku finančních produktů pro půjčení chybějících finančních prostředků. Realita byla ale opačná, na obou školách byly výsledky téměř stejné. Správnou odpověď uvedlo pouze 47% žáků, 32% žáků si myslí, že úvěr jsou uložené finanční prostředky, které se zhodnocují a 18% žáků odpověď neví. Zbylá 3% uvedlo, že úvěr je zůstatek na bankovním účtu. (rvp.cz, 2014)

Vyhodnocení osmé otázky:

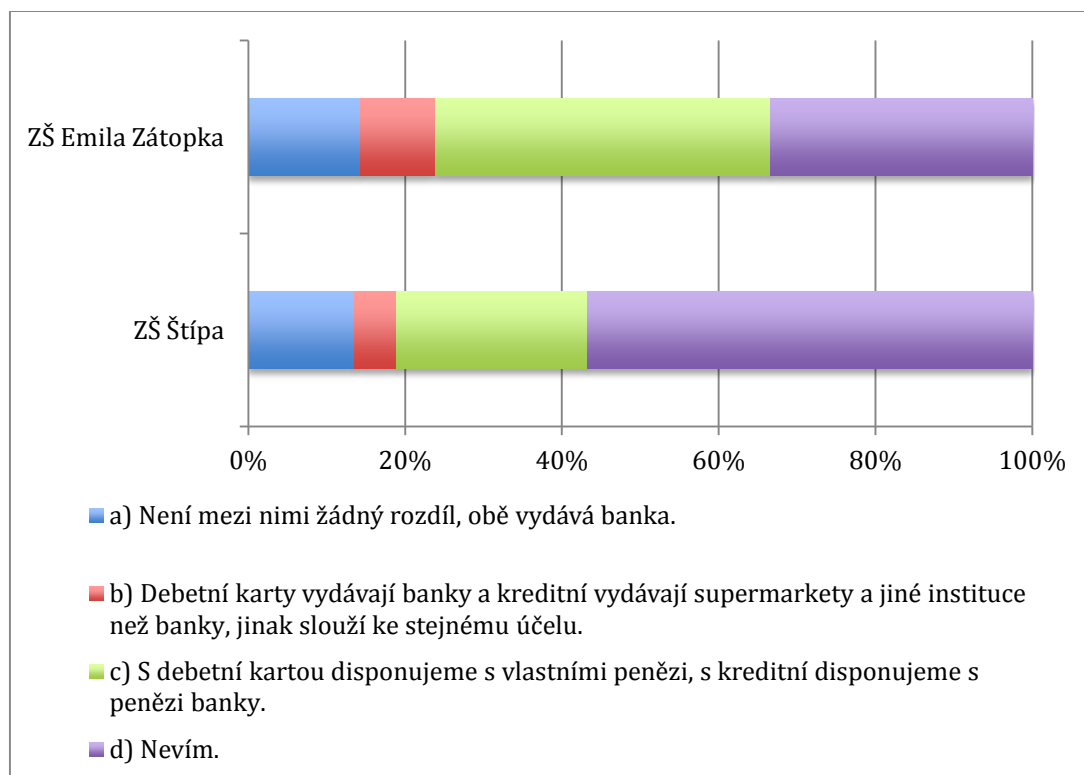
- 8. *Víte, co znamená ukazatel RPSN?*

U této otázky bylo předpokladem znát samotný pojem úvěr a zjistit, zda budou mít žáci navazující znalosti ohledně dané problematiky. Zkratku RPSN totiž vidíme u každé reklamy na úvěry, cílem tedy bylo zjistit, jestli žáci vědí, co zkratka znamená. Výsledkem bylo, že 66% z respondentů dalo odpověď „nevím“, což se ale po výsledku předchozí otázky dalo očekávat. Druhou a třetí nejčastější odpovědí byla odpověď správná a také „Říká, kolik bude náš průměrný výnos vkladů na spořicí účtu“, odpovědi měly shodně 13%. Zbylých 8% dalo odpověď „Ukazuje roční průměrnou nezaměstnanost studentů.“

Vyhodnocení deváté otázky:

- 9. *Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?*

Rozdíl mezi těmito kartami by měli dle metodického portálu znát již žáci v sedmých třídách základních škol. Lépe výsledky dopadly na ZŠ Emila Zátopka: (rvp.cz, 2014)

Obrázek 8 – Graf k otázce „Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?“

Na ZŠ Emila Zátopka totiž správnou odpověď vědělo 43% žáků, je tedy pravděpodobné, že se ve škole o dané problematice zmiňovali. Odpověď „nevím“ zvolilo 33% respondentů, zbylých 24% odpovědělo špatně. Na štípské základní škole zvolila více než polovina žáků odpověď „nevím“, konkrétně 57%. Správně odpovědělo 24% respondentů.

Celkově správně odpovědělo 34% žáků, je tedy jasné, že s pojmem kreditní a debetní karty se někteří ze žáků setkali. Ale pravděpodobně problematice nebyla věnována dostatečně velká pozornost a to i přes důležitost tématu, 66% žáků totiž odpověď nevědělo nebo odpovědělo špatně.

Vyhodnocení desáté otázky:

- 10. *Jak získává stát peníze na své hospodaření?*

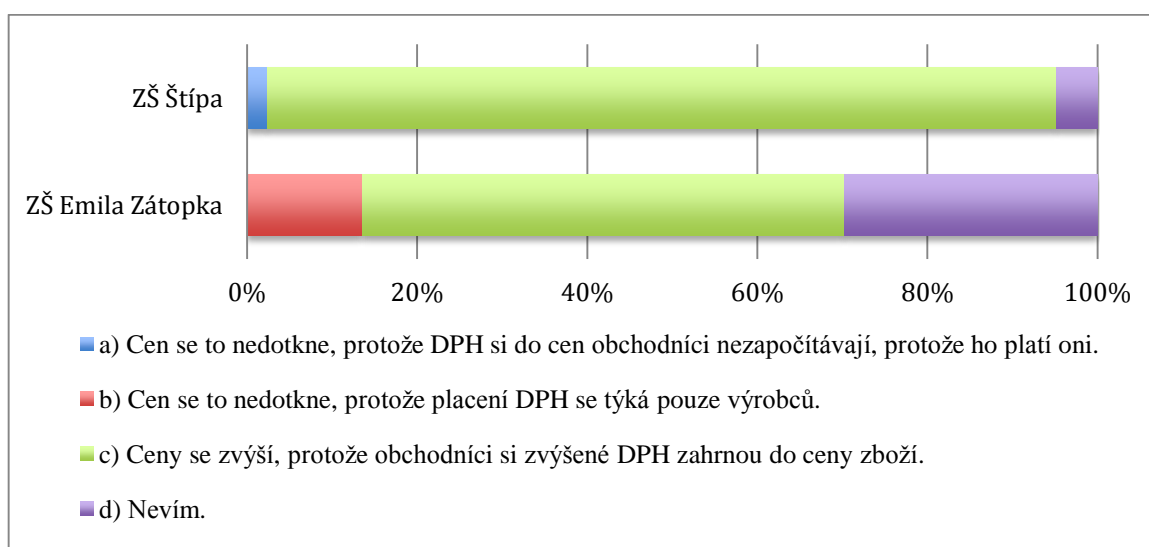
Další část dotazníku se již zaměřuje na problematiku daní. S otázkou ohledně příjmů státního rozpočtu si poradilo 47% ze všech žáků. Druhou nejčastější odpovědí bylo „Každý

rok dostane největší část od Evropské Unie jako pravidelný příspěvek.“ Takto odpovědělo 38% z dotázaných. Zbylí žáci odpověděli „nevím“ nebo špatně. Na obou školách byly výsledky téměř stejné.

Vyhodnocení jedenácté otázky:

- 11. Představte si, že se razantně zvýší DPH. Jak se to dotkne cen zboží v obchodech?

Otázka byla zaměřená na problematiku DPH a zároveň tvorbu ceny. Cílem bylo zjistit, zda budou žáci vědět, že přestože plátcem DPH je obchodník, tak poplatníkem je zákazník. Razantně lépe si s otázkou poradili žáci na ZŠ Emila Zátopka, správně odpovědělo celkem 93% žáků. Jiná byla situace na štípské škole, správně odpovědělo 57% žáků, odpověď „nevím“ zvolilo 30% žáků. Z výsledků je patrné, že na ZŠ Emila Zátopka se více věnují jak finanční gramotnosti, tak i problematice ohledně tvorby ceny. Pro přehlednost jsou odpovědi zobrazeny také v grafu.

Obrázek 9 – Otázka ohledně tvorby ceny a DPH

Vyhodnocení dvanácté otázky:

- 12. Řekněme, že daň z příjmu je 15%. Částka, kterou za rok musíme zdanit je 500.000,-. Jakou daň budeme platit:

U této otázky neměli žáci možnost volby, odpověď museli spočítat a zapsat konkrétní výsledek. Jednalo se spíše o příklad z finanční matematiky. Opět byl zpozorován výrazný rozdíl mezi školami. Lépe dopadli žáci na ZŠ Emila Zátopka, kde správně odpovědělo

57%, druhou nejčastější odpovědí bylo „nevím“, takto odpovědělo 28% žáků. Ostatní zvolili odpovědi špatné, dokonce se našly paradoxní odpovědi jako 500 000,- nebo 560,-.

Žáci ve Štípe nejčastěji odpověděli „nevím“, konkrétně 84%, jednou bylo místo odpovědi zapsáno „moc těžké“. Správně odpověděli pouze 3 žáci, což je 8%, ostatní odpověděli špatně. Z výsledků jasně vyplývá, že co se týká výpočtu procent, tak na ZŠ Emila Zátopka jsou na tom žáci výrazně lépe.

Vyhodnocení třinácté otázky:

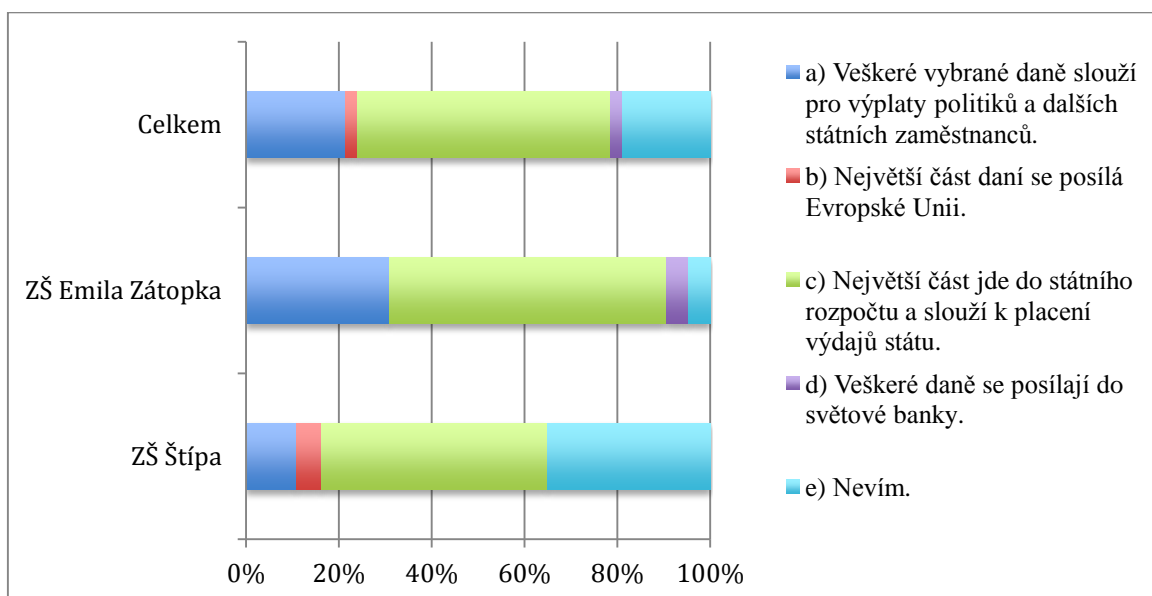
- 13. *Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?*

Na stejnou otázku odpovídali žáci na prvním stupni, možnosti odpovědí byly také stejné. U této otázky byly odpovědi na obou školách velmi podobné, správně odpovědělo 74% ze všech, což je ale pouze o jedno procento více, než u žáků na základních školách. Druhou nejčastější odpovědí bylo „Ano, platit daně musí každý kromě podnikatelů a politiků“, takto odpovědělo 13% dotazovaných. Zbylých 13% zvolilo ostatní odpovědi. Nejvíce překvapivé je zjištění, že 13% ze žáků si myslí, že podnikatelé a politici nemusí platit daně.

Vyhodnocení čtrnácté otázky:

- 14. *K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?*

Otázka byla opět úplně stejná jako pro žáky pátých tříd, kde správně odpovědělo 74% žáků. V případě žáků devátých tříd správně odpovědělo pouze 54% žáků, rozdíly byly také mezi školami:

Obrázek 10 – Graf k otázce „K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?“

Rozdíl byl zpozorován hlavně u nesprávných odpovědí, na škole ve Štípně totiž možnost „nevím“ zvolilo celkem 35% žáků a byla to tak druhá nejčastější odpověď. U žáků na ZŠ Emila Zátópka byla druhá nejčastější první odpověď, že daně slouží k výplatám politiků a dalších státních zaměstnanců, takto odpovědělo 31% žáků, odpověď „nevím“ zvolilo pouze 5% žáků.

Vyhodnocení poslední otázky:

- 15. *Co je podle Vás pasivní příjem? A případně uveďte příklad.*

Poslední otázka byla spíše bonusová, cílem bylo zjistit, zda mají žáci v době kapitalismu představu o pojmu pasivní příjem, jehož dosažení by mělo být například podle Kiyosakiho cílem každého z nás. Opět byly zjištěny rozdíly mezi školami. Na štípské základní škole většina studentů napsala rovnou odpověď „nevím“, konkrétně 84%. Zbylé odpovědi byly špatně, objevilo se například:

- nechtěný příjem, úplatky;
- sázka, vsadíme 500 a vyhraje třeba 5000;
- peníze bez práce (např. mateřská, podpora v nezaměstnanosti);
- nedostáváme peníze na ruku, ale například na účet v bance.

Na základní škole Emila Zátópka odpovědělo „nevím“ 43% žáků, ostatní se snažili odpověď nějak odvodit. Nejčastěji se objevovaly odpovědi ve smyslu „peníze bez práce (např. mateřská, podpora v nezaměstnanosti)“, odpovědělo tak 26% žáků, ostatní volili různé odpovědi, například:

- příjem, který se vydělává bokem;
- dostávám peníze, které později stejně zmizí;
- nečistý příjem peněz;
- to co zbyde po zaplacení všech účtů, daní, energií atd.;
- peníze bez práce (např. dědictví, výhra);
- příjem na minutu.

Je tedy vidět, že přesnou představu o pasivním příjmu nemá žádný z dotazovaných, ale žáci na ZŠ Emila Zátópka rozhodně jeví větší snahu vyvodit, co by mohl pasivní příjem být.

7.4 Vyhodnocení dotazníků u studentů 3. ročníků SŠ a gymnázií

Dotazníky vyplnili studenti ve 3. ročníků obchodní akademie ve Zlíně a studenti v odpovídajícím ročníku Gymnázia Lesní čtvrť. Na obchodní akademii jsem získal odpovědi od 69 studentů a na gymnáziu od 57 studentů.

Vyhodnocení první a druhé otázky:

- 1. *Co děláš s penězi, které dostaneš jako kapesné nebo například k narozeninám?*
- 2. *Šetříš právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máš přibližně našetřeno?*

Studentům byly tyto dvě otázky položeny úplně stejně jako žákům na základních školách. Odpovědi byly u obou škol velmi podobné, možnosti „*Většinou je velmi rychle utratím*“ a „*Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí*“ zvolilo 35% respondentů. Z otázky tedy vyplývá, že studenti šetří ještě méně než žáci v devátých třídách a výrazně méně než žáci v pátých třídách. Nejvíce studentů odpovědělo „*Část peněz šetřím a část utracím za maličkosti*“, konkrétně 46%. Zbylí studenti se snaží ušetřit veškeré peníze, které dostanou.

Na konkrétní věc šetří přesně polovina z respondentů. Nejčastěji šetří na cestování (22 odpovědí), dále na řidičský průkaz (7x), auto, budoucnost a koníčky (po šesti odpovědích), poté elektronika, tetování a jiné věci.

Vyhodnocení třetí otázky:

- 3. *Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?*

Otázka byla položena stejně jako žákům devátých tříd. Správnou odpověď zvolilo celkem 94% studentů, na obou školách byly výsledky téměř totožné. Oproti žákům devátých tříd tak došlo ke zlepšení o 9%. Druhá nejčastější odpověď byla „*Aby byly příjmy vždy větší než výdaje a pokud peníze zbydou, tak je utratit, protože jinak by je nám znehodnotila inflace*“, zvolili ji 4% respondentů. Pozitivním zjištěním tak je, že drtivá většina studentů ví, jak je důležité mít vyrovnaný nebo lépe přebytkový rozpočet.

Vyhodnocení čtvrté otázky:

- 4. *Právě jste zjistil/a, že v obchodě mají nový telefon, po kterém toužíte, ale stojí 10.000,-. Máte našetřeno pouze 8.500,-, a tak Vám kamarád nabídne, že Vám půjčí*

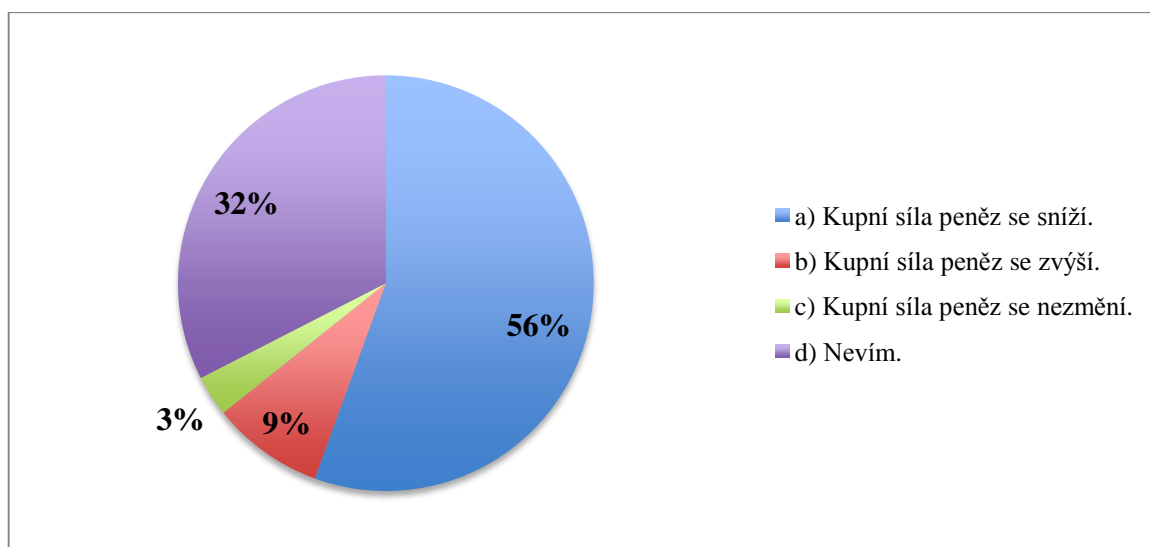
zbývajících 1.500,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíte, bude chtít vrátit 500,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 2.000,-, třetí týden 2.500,- atd.

Studenti měli otázkou položenou opět stejně jako žáci v devátých třídách, naprostá většina, konkrétně 94% ze všech studentů by lichvářkou nabídku nevyužilo. Došlo tak ke zlepšení o 7% oproti žákům na základní škole. „Výhodnější“ variantu, tedy „Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit více. Kdyby chtěl vrátit méně, například 200,- za každý týden, tak si půjčím“ zvolilo 5%. Kladným zjištěním je, že s věkem vzrost i počet zodpovědných studentů, kteří by se nezadlužili.

Vyhodnocení páté otázky:

- 5. Jak se změní kupní síla peněz, pokud bychom uložili na spořicí účet 1000,- na jeden rok při úrokové míře 3% a inflaci 5%.

Vliv inflace na reálnou hodnotu peněz by dle metodického portálu měli znát již žáci v devátých třídách základních škol. Na obou školách odpovídali studenti velmi podobně. S otázkou si poradila více než polovina studentů:

Obrázek 11 – Graf k otázce ohledně reálné úrokové míry

Z výsledků tak vyplývá, že na obou školách se určitě problematikou inflace zabývali nebo se s ní studenti minimálně setkali, ale 44% odpověď neznalo, takže zde rozhodně existuje prostor ke zlepšení.

Vyhodnocení šesté otázky:

- 6. *Na spořicí účet jste uložili 100 Kč a úroková míra je 2% ročně. Kolik by na tomto účtu bylo za pět let?*

Další otázka z problematiky úročení, cílem otázky bylo zjistit, zda žáci znají výpočet složeného úročení a zároveň výpočet procent. Odpovědi u obou škol byly opět velmi podobné, nejvíce však odpověděli možnost „Přesně 110 Kč“, spočítali tak správně procenta, ale nezapočítali úroky z úroků. Odpověď zvolilo 46% ze všech žáků. Správnou odpověď znalo 30% studentů. Zbylé odpovědi „nevím“ a „Méně než 110 Kč“ zvolilo shodně 12% studentů. Největším překvapením je, že nejlépe dopadli žáci na ZŠ Emila Zátopka, tam totiž správnou odpověď znalo 36% žáků.

Celkově výsledky nedopadly příliš příznivě, minimálně u studentů obchodní akademie by se dala očekávat lepší znalost výpočtu úroků.

Vyhodnocení sedmé otázky:

- 7. *Ve sportovním obchodě začal výprodej jízdních kol. Původní cena kola je 9.000,- a sleva je 40%. Jaká bude tedy cena kola?*

Cílem otázky bylo zjistit, zda si studenti poradí s příkladem na výpočet ceny po slevě. U ročníků, kterým zbývá rok do maturit, by se dala očekávat téměř stoprocentní úspěšnost. Ve skutečnosti na otázku správně odpovědělo 78% všech studentů, na gymnázium o jedno procento více. Druhá nejčastější odpověď byla 3 600 Kč, tedy sleva a ne cena po slevě, takto odpovědělo 12% respondentů. Zbýlých 10% odpovědělo špatně nebo „nevím“. Opět je zajímavé, že 74% žáků devátých tříd, konkrétně ze ZŠ Emila Zátopka, spočítalo příklad správně. Přestože studenti jsou o tři roky starší, tak oproti žákům zmíněné deváté třídy nedopadli výrazně lépe.

Vyhodnocení osmé otázky:

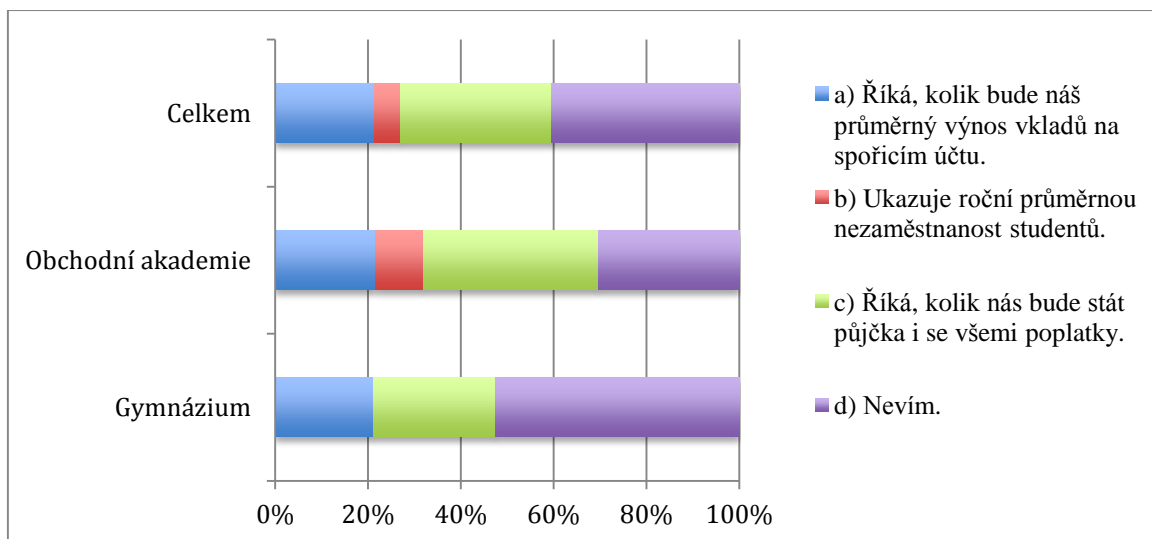
- 8. *Co si představíte pod pojmem úvěr?*

Velmi jednoduchá otázka, která byla ve všech dotaznících. U studentů dopadly výsledky již výrazně lépe než u žáků devátých tříd. Správnou odpověď zvolilo 91% studentů obchodní akademie a 86% studentů gymnázia. Druhá nejčastější odpověď byla v obou případech „Uložené finanční prostředky, které se zhodnocují“, u gymnázia tak odpovědělo 12% studentů a na obchodní akademii 4% respondentů. Základní znalost pojmu tedy studenti mají.

Vyhodnocení deváté otázky:

- 9. Víte, co znamená ukazatel RPSN?

Ohledně ukazatele RPSN dopadli studenti obchodní akademie v porovnání s gymnáziem lépe, což se vzhledem k jejich odbornosti studia dalo očekávat. Celkový pohled na výsledky ale už tak pozitivní není:

Obrázek 12 – Graf k otázce „Víte, co znamená ukazatel RPSN?“

Ze studentů obchodní akademie správně odpovědělo 38% studentů, odpověď „nevím“ zvolilo 30%. U gymnázia byla odpověď „nevím“ tou nejčastější, zvolilo ji 53% respondentů, správně odpovědělo 26% z nich. Je tedy vidět, že studenti odborné obchodní akademie jsou na tom se znalostí zkratky RPSN lépe, ale rozhodně by mohl být výsledek lepší.

Vyhodnocení desáté otázky:

- 10. Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

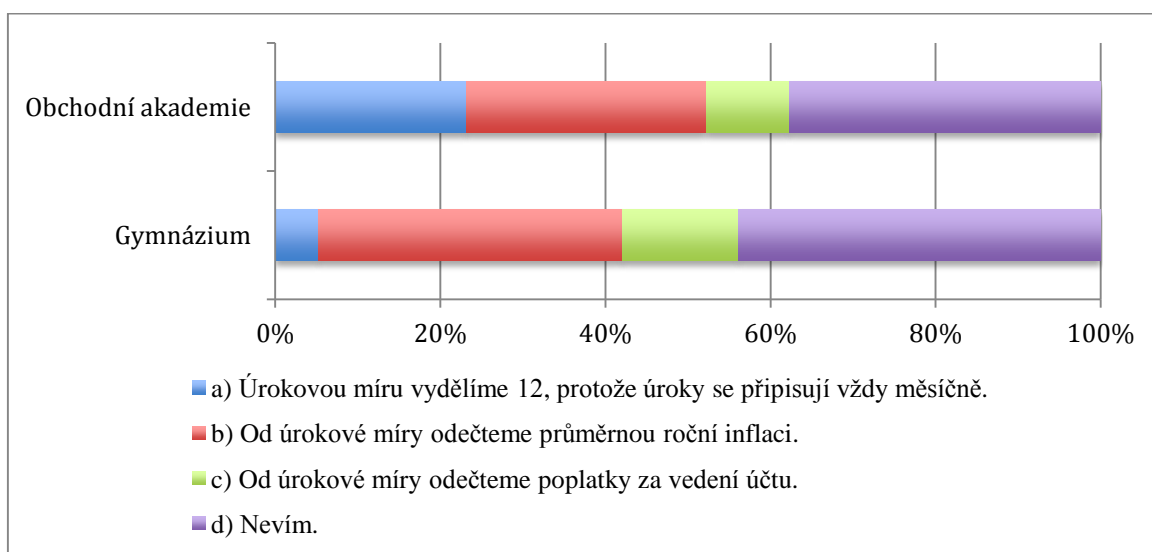
Stejnou otázku dostali i žáci v devátých třídách, kde správně odpovědělo 34% žáků. V případě studentů obchodní akademie a gymnázií dopadly výsledky o poznání lépe. Na gymnáziu odpovědělo správně 89% studentů a na obchodní akademii 81%. Je tedy jasné, že s problematikou kreditních karet se studenti setkávají spíše až na střední než na základní škole. Druhou nejčastější odpovědí na obchodní akademii byla odpověď „Není mezi nimi žádný rozdíl, obě vydává banka“, kterou zvolilo 14%. U gymnázia byla druhá nejčastější odpověď „nevím“ se 7% respondentů. Druhou odpověď „Debetní karty vydávají banky a kreditní vydávají supermarket a jiné instituce než banky, jinak slouží ke stejnému účelu“

nezvolil ani jeden ze studentů žádné školy. Celkově tak drtivá většina studentů problematice kreditních karet rozumí.

Vyhodnocení jedenácté otázky:

- 11. Na spořicí účet nám nabídli roční úrokovou míru 1,5%, jak zjistíme reálnou úrokovou míru?

Cílem otázky bylo zjistit, zda studenti vědí, že reálná úroková míra se počítá zahrnutím inflace. Zjištěné odpovědi byly velmi různorodé:

Obrázek 13 – Graf k otázce ohledně problematiky reálné úrokové míry

Více správných odpovědí bylo získáno od studentů gymnázia, správně zde odpovědělo 37%, nejvíce studentů však zvolilo možnost „nevím“, celkem 44% z nich. U studentů z obchodní akademie správně odpovědělo pouze 29% respondentů, odpověď „nevím“ zvolilo 38%. Je vidět, že někteří studenti se s pojmem reálná úroková míra určitě setkali, ale opět by se očekávalo více správných odpovědí a to hlavně z řad studentů obchodní akademie.

Vyhodnocení dvanácté otázky:

- 12. Jak získává stát peníze na své hospodaření?

Pro studenty střední školy a gymnázia dle získaných odpovědí jednoduchá otázka, správně odpovědělo 87% z dotazovaných, výsledky byly téměř stejné na obou školách. Je tedy vidět, že studenti mají základní přehled o získávání peněz státu pro své hospodaření. Oproti žákům devátých tříd tak došlo ke zlepšení o celých 40%.

Vyhodnocení třinácté otázky:

- 13. *Představte si, že se razantně zvýší DPH. Jak se to dotkne cen zboží v obchodech?*

S otázkou ohledně tvorby ceny a zahrnování DPH do ceny si naprosto nejlépe poradili studenti gymnázia, správnou odpověď zvolili všichni kromě jednoho studenta, celkem tedy 98%. U obchodní akademie zvolilo správnou odpověď 84% studentů, druhou nejčastější odpovědí bylo „nevím“ a „Cen se to nedotkne, protože DPH si do cen obchodníci nezapočítávají, protože ho platí oni“, obě odpovědi zvolilo 7% studentů, avšak „nevím“ volili chlapci a druhou odpověď pouze dívky. Zajímavým zjištěním je, že lépe než studenti obchodní akademie si poradili s otázkou žáci deváté třídy na ZŠ Emila Zátopka, kde správně odpovědělo 93% žáků. U studentů gymnázia tak ohledně tvorby ceny a zahrnutí DPH nemají žádný problém, u studentů obchodní akademie zůstává prostor ke zlepšení.

Vyhodnocení čtrnácté otázky:

- 14. *Řekněme, že daň z příjmu je 15%. Částka, kterou za rok musíme zdanit je 500.000,-. Jakou daň budeme platit:*

Jednalo se o otevřenou otázku, kterou dostali i žáci devátých tříd. Přestože se jednalo o jednoduchý příklad na procenta, tak výsledky byly horší než u sedmé otázky, kde se počítala cena kola po slevě. S výpočtem daně si celkem poradilo 68% studentů, lépe dopadlo studentům obchodní akademie se 71% oproti 68% u gymnazistů. Druhou nejčastější odpověď „nevím“ zapsalo ze všech studentů 25%. Zbylé odpovědi byly jiné částky, dvakrát se dokonce objevila odpověď 525 000 Kč, tedy více než je částka ke zdanění. Jak již bylo řečeno, tak u studentů, kterým zbývá rok do maturit by se dala čekat větší úspěšnost a určitě zde existuje prostor ke zlepšení.

Vyhodnocení patnácté otázky:

- 15. *Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?*

Stejná otázka, kterou dostali jak žáci pátých, tak i devátých tříd na základních školách. U studentů už správnou odpověď znalo 89% respondentů, což je zlepšení o 15% oproti devátým třídám a o 16% oproti pátým. Ohledně povinnosti platit daně má jasno většina z dotázaných, mezi školami nebyl žádný významný rozdíl. Druhou nejčastější odpovědí bylo trochu nečekaně „Ne, daně platí pouze podnikatelé“, kterou zvolilo 6% studentů.

Vyhodnocení šestnácté otázky:

- 16. *K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?*

S touto otázkou oproti žákům devátých tříd neměli studenti větší problém. Správnou odpověď zvolilo 93% ze všech respondentů, rozdíly mezi školami byly minimální. Ostatní odpovědi byly rovnoměrně rozdělené mezi zbylé možnosti. Oproti žákům devátých tříd tak došlo ke zlepšení o celých 39%. A oproti žákům pátých tříd o 19%. Studenti mají tedy jasno ohledně toho, kde vybrané daně končí.

Vyhodnocení sedmnácté otázky:

- 17. *Co je podle Vás pasivní příjem? A případně uveďte příklad.*

Odpovědi na poslední otázku se tentokrát oproti devátým třídám sešlo o poznání více. Odpověď „nevím“ zapsalo 37% respondentů. Ostatní odpovědi zapsali, správně odpovědělo 22% respondentů, nejčastější správné odpovědi byly:

- příjem peněz bez velkého úsilí (např. pronájem bytu)
- příjem peněz bez velkého úsilí (např. přijaté úroky)
- příjem peněz bez velkého úsilí (např. z reklamy, kterou si dáme na dům)

Nejčastější špatnou odpovědí bylo „peníze bez práce (např. mateřská, podpora v nezaměstnanosti)“, takto nebo podobně odpovědělo 17% respondentů. Další odpovědi byly například:

- nalezené peníze na zemi;
- peníze poslané na bankovní účet;
- příjem, který nedostáváte pravidelně;
- životní minimum.

Celkově tak pojem pasivní příjem zná každý čtvrtý student, což je razantní zlepšení oproti žákům devátých tříd.

8 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ

Celkově z výzkumu vyplynulo, že úroveň finanční ani daňové gramotnost zatím není na úrovni, na které by měla být. Ve všech třídách existují témata, ve kterých mají žáci velké rezervy a rozhodně je zde velký prostor ke zlepšení.

8.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

- *Je pozorovatelný rozdíl v úrovni finanční a daňové gramotnosti napříč různými školami?*

Rozdíl mezi jednotlivými školami byl jednoznačně zpozorován. První rozdíly byly zpozorovány hned u tříd na prvním stupni základních škol. Například u třetí otázky ohledně otázky co je úvěr, byl rozdíl mezi ZŠ ve Štípe a Hradčovicích celých 45% ve prospěch štípské školy. U osmé otázky, která se tázala na povinnost platit daně, byl rozdíl 30%, tentokrát ale dopadli nejlépe žáci v Hradčovicích a nejhůře žáci ve Štípe. U ostatních otázek byly rozdíly již menší.

Na druhém stupni na dotazníky odpovídali žáci na ZŠ Emila Zátopka a na ZŠ ve Štípe, ve většině otázek lépe odpovídali žáci na ZŠ Emila Zátopka. Například u páté otázky ohledně složeného úročení byl rozdíl 30% (33% správných odpovědí oproti 3%), u šesté otázky (výpočet ceny kola po slevě) o 33% (74% oproti 41%), u osmé otázky, která se tázala na rozdíl mezi kreditní a debetní kartou byl rozdíl 19% (43% oproti 24%), u otázky jedenáct, kde se zjišťoval vliv změny DPH na cenu zboží, byl rozdíl 36% (93% oproti 57%) a například u otázky dvanáct, kde se počítala daň z příjmu byl rozdíl dokonce 49% (57% oproti 8%). Žáci na ZŠ ve Štípe neodpověděli na žádnou z otázek lépe než žáci na ZŠ Emila Zátopka, buď byly výsledky srovnatelné, nebo na své vrstevníky ztráceli.

Nejmenší rozdíly v odpovědích byly zpozorovány mezi studenty střední školy oproti studentům gymnázia. Největší rozdíly byly o otázek devět a třináct. Devátá otázka se ptala na ukazatel RPNS, zde lépe odpovídali studenti obchodní akademie, správně odpovědělo 38% oproti 26% správných odpovědí u gymnazistů. U otázky třináct, která se zabývala vlivem zvýšení DPH na cenu zboží v obchodech, lépe odpověděli studenti gymnázia (98% oproti 84%). U ostatních otázek byly vždy rozdíly v jednotkách procent.

- *Je finanční gramotnost žáků a studentů odpovídající jejich věku?*

Pokud budeme vycházet z metodického portálu rvp.cz, tak ve **většině případů není úroveň finanční gramotnosti dětí a studentů na té požadované.**

U žáků pátých tříd můžeme jako příklad uvést otázku tři, která zjišťovala, zda žáci vědí co je úvěr. Dle informací metodického portálu by žáci měli být schopni na příkladech objasnit rizika půjčování peněz, tudíž alespoň vědět, že pojem úvěr se váže k problematice půjčování peněz. Správnou odpověď však zvolilo pouze 37% z dotazovaných žáků. Jako další příklad můžeme uvést hned následující otázku, která se ptala na domácí rozpočet. Správně si s otázkou poradilo pouze 30% žáků, přestože by již žáci měli být schopni sestavit jednoduchý rozpočet. Pozitiva se ale objevila také, například z odpovědí na první otázku bylo zjištěno, že 92% žáků si šetří část nebo všechny peníze, které dostanou a impulzivně je neutrácí. Pozitivně dopadla i otázka ohledně nevýhodné nabídky půjčení peněz od kamaráda, kde bylo zjištěno, že 85% žáků by se vytoužené věci raději vzdalo nebo odložilo její koupi, než aby využilo velmi nevýhodnou půjčku od kamaráda.

U žáků devátých tříd byly také zjištěny velké odchylky od předpokládaných výsledků. Mezi velké překvapení patřila otázka sedm, která se tázala „*Co si představíte pod pojmem úvěr?*“, správnou odpověď uvedlo pouze 47% žáků, přestože dle metodického portálu by již žáci v deváté třídě měli být schopni dokonce porovnávat různé možnosti půjčení chybějících prostředků a porovnávat jejich nabídku. Následující otázka ohledně RPSN již nemohla dopadnout dobře, správně odpovědělo pouze 13% žáků. Špatně dopadla i devátá otázka ohledně kreditní a debetní karty, rozdíl by měli znát již žáci v sedmých třídách, ale ve skutečnosti správnou odpověď znalo pouze 34% žáků devátých tříd. Příklady na výpočet procent, ať už úroků nebo daně, také nedopadly dobře. V průměru správně počítalo pouze 37% žáků. Lépe dopadly otázky z daňové problematiky, správně odpovídalo v průměru 70% žáků. Dobře dopadla také otázka ohledně nevýhodné půjčky, zadání bylo velmi podobné tomu, které dostali žáci pátých tříd. V případě žáků devátých tříd by nabídku nevyužilo 87% žáků. Pozitivní výsledky byly také zjištěné u otázky ohledně domácího rozpočtu, důležitost vyrovnaného, případně přebytkového rozpočtu si uvědomuje 85% žáků.

Studenti na obchodní akademii a gymnáziu také nebyli úspěšní, rozhodně zde existuje prostor ke zlepšení. Například u páté otázky, která se týkala vlivu inflace na reálnou hodnotu peněz, odpovědělo správně 56% respondentů, přestože problematiku vlivu inflace by měli

znát již žáci v devátých třídách základních škol. Překvapivě dopadla také otázka šestá, kde měli studenti za úkol vypočítat úroky na spořicímu účtu pomocí složeného úročení, správně odpovědělo pouze 31%, což byl horší výsledek než u žáků devátých tříd na ZŠ Emila Zátopka. S ukazatelem RPSN si poradilo pouze 32% studentů. Jedenáctá otázka se týkala reálné úrokové míry, správně odpovědělo pouze 33% studentů. Výrazně lépe si studenti poradili s otázkami ohledně daní v ČR, správně odpovídalo v průměru 86% respondentů. Pozitivně také dopadla otázka ohledně domácího rozpočtu (94% správných odpovědí) a například také otázka „Co si představíte pod pojmem úvěr?“, kde správně odpovědělo 88% studentů.

8.2 Doporučení

Prvním doporučením je zvýšit důležitost výuky finanční gramotnosti na základních školách. Aktuálně výuka probíhá nejčastěji v rámci předmětu *člověk a jeho svět* u prvního stupně a v rámci předmětu *člověk a společnost* u druhého stupně. Výuku se také doporučuje zahrnout do předmětu *matematika*. Mým doporučením je, zařadit výuku do samostatného předmětu *finanční gramotnost*. Jak již bylo řečeno, tak finanční vzdělání potřebujeme celý život. Pokud by byl vytvořen samostatný předmět, tak bude celé problematice věnována větší pozornost jak ze strany vyučujících, tak i ze strany žáků. Samozřejmě by se celá problematika mohla probrat více dopodrobna a vše vyzkoušet na příkladech. Součástí by také byla finanční matematika a u starších žáků výpočty spojené s finančním rozhodováním. Ke kroku zařadit finanční gramotnost jako samostatný předmět se zatím rozhodlo pouze 6% škol. (Dlouhá, 2014; rvp.cz, 2014)

Druhým doporučením je specifický výběr publikací, které budou k výuce využity. Například na portálu www.financnigramotnostdoskol.cz je více než 15 publikací, které se věnují problematice finanční gramotnosti. Mohlo by tak být vybráno několik z nich a školy by měly povinnost se podle některé z nich řídit. Tímto by došlo k určitému sjednocení výuky finanční gramotnosti napříč všemi školami v ČR.

Dalším doporučením je zvýšení odbornosti samotných vyučujících. Pokud problematice do hloubky nerozumí vyučující, tak téma nechtějí učit ani samotné žáky. Dle průzkumu jsou na tom vyučující nejhůře v oblasti zhodnocování peněz a ohledně problematiky zajištění na stáří. Již zmíněný portál www.financnigramotnostdoskol.cz přímo nabízí konzultace pro vyučující, případně i tvorbu didaktických učebních materiálů. Vedení škol by tak určitě mělo zvážit, zda neinvestovat právě do vzdělání svých učitelů. (Dlouhá, 2014)

Posledním doporučením je změna formy jak finanční gramotnost vyučovat. Ve 45% případech totiž forma probíhá formou výkladu a poté zkoušením nebo testem. V dalších 40% pak formou výkladu bez testu. Věřím, že pro žáky by bylo mnohem efektivnější, kdyby výuka probíhala formou zážitků, jako například různé modelové scénky a hry. Případně pokud to situace umožní, tak vyrazit do terénu do různých institucí, aby mohli žáci vidět danou problematiku na vlastní oči, ať už by jednalo o banku nebo supermarket. V ideálním případě pořádání workshopů s odborníky, v takovém případě by bylo skvělé navázání spolupráce více škol v určité lokalitě a uspořádání workshopu pro více žáků z více škol zároveň. (Dlouhá, 2014)

ZÁVĚR

Již v teoretické části byly popsány výstupy z výzkumu společnosti STEM/MARK, která zkoumala úroveň finanční gramotnosti dospělé populace v ČR. Výsledky nedopadly příliš pozitivně, největší nedostatky byly shledány u tvorby rezerv, plánování rozpočtů, včasného placení závazků a také u výpočtů úročení úvěrů. V praktické části bylo díky výzkumu na školách zjištěno, že žáci a studenti na základních a středních školách také nejsou finančně gramotní, jak by se dalo očekávat vzhledem k jejich věku a povinnosti vyučovat finanční gramotnost.

Jedním z důkazů, že výuka finanční gramotnosti má smysl, byl výzkum na německé střední škole, který byl zveřejněn v publikaci *Journal of Banking & Finance* a o kterém se psalo v teoretické části. Bylo zjištěno, že je možné u žáků zvednout jak zájem o finanční gramotnost, tak hlavně i znalosti z dané problematiky. Stačí tedy použít správné nástroje a formy výuky a výsledky by se mohly razantně zlepšit.

Dle mého názoru by se problematika finanční gramotnosti rozhodně neměla podceňovat. Již několikrát byla zmíněna její důležitost. Pokud bude výuka fungovat, tak jak by měla, žákům a studentům znalosti pomohou v každodenním životě. Pokud budou znát nabídku finančních produktů, tak budou v dospělosti schopni tvořit rezervy, zhodnocovat finanční prostředky a také se připravit na stáří a nebudou odkázáni pouze na stát. Také se sníží pravděpodobnost dluhové pasti kvůli nerozvážnosti nebo využití nevýhodných nabídek, které nás potkávají na denním pořádku. Další pozitivum finanční gramotnosti je vliv na psychiku. Pokud bude člověk rozvážný a nebude využívat k financování schodkového rozpočtu různé úvěry, ale raději bude plánovat své výdaje svědomitě, dojde k mnohem klidnějšímu životu, bez psychicky náročného plánování, jak uhradit splátky po splatnosti.

Po podrobném zpracování tohoto tématu jsem se utvrdil v důležitosti finanční gramotnosti. Jsem nesmírně rád, že její výuka je již povinně zařazena do osnov základních a středních škol. Věřím, že v budoucnu se na její výuce zapracuje a vypluje se k dokonalosti. Pokud bude možnost, budu se osobně rád podílet na projektech, které budou sloužit k podpoře výuky finanční gramotnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALSEMGEEST, Liezel. 2015. Arguments for and against financial literacy education: where to go from here?. In: International Journal of Consumer Studies [online]. Volume 39, Issue 2, s. 155-161 [cit. 2015-04-06]. ISSN 14706423. DOI: 10.1111/ijcs.12163. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/ijcs.12163>

ANAG.CZ, © 2009-2014. *Finanční gramotnost v kostce aneb co Vás neměl kdo naučit* [online]. [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.anag.cz/financni-gramotnost-v-kostce-aneb-co-vas-nemel-kdo-naucit/d-87805/>

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

Deník.cz, 2014. *Hypotéka, nebo nájem: Co je pro vás lepší?* [online]. 20. 5. 2014 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/ekonomika/hypoteka-nebo-najem-co-je-pro-vas-lepsi-20140520.html>

DLOUHÁ, Petra, 2014. *Učí děti finanční gramotnost: Učitel se nezadluží, ale dlouhodobé finanční plánování nezná*. [online]. 4. 9. 2014 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/financni-poradenstvi/290384-uci-deti-financni-gramotnost-ucitel-se-nezadluzi-ale-dlouhodobě-financni-planovani-nezna>

DOSKOČILOVÁ, Veronika, 2014. *Zvyšovat nebo snižovat daně?* [online]. 23. 1. 2014 [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://www.finarea.cz/dane-poplatky/175-zvysovat-nebo-snizovat-dane-vyhody-nevyhody-priklady-ze-sveta-a-historie/>

DVOŘÁK, Petr, 2005. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 681 s. ISBN 807201515x.

JANÁČOVÁ, Radana, 2010. *Finanční gramotnost ve školách Zlínského kraje: studijní materiály k projektu*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 51 s. ISBN 978-80-7318-983-9.

KIYOSAKI, Robert T. a Sharon L. LECHTER, 2000. *Rich Dad Poor Dad*. 1st pub. New York: Warner Books Ed, 207 p. ISBN 0-446-67745-0.

LÜHRMANN, Melanie, Marta SERRA-GARCIA a Joachim WINTER. 2015. Teaching teenagers in finance: Does it work?. Journal of Banking [online]. Volume 54, s. 160-174 [cit. 2015-04-06]. DOI: 10.1016/j.jbankfin.2014.11.009. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0378426614003628>

Ministerstvo financí, 2010. *Národní strategie finančního vzdělávání* [online]. 2010 [cit. 2014-11-25]. Dostupné z:

http://www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/knihovna-koncepci/financni/vzdelavani/narodni_strategie_financniho_vzdelavani_mf2010.pdf

Ministerstvo financí, 2012. *Výzkumy k finanční gramotnosti* [online]. 14. 5. 2012 [cit. 2014-11-25] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/odborne-studie-a-vyzkumy/2012/vyzkumy-k-financni-gramotnosti-9406>

Nenech se dojít, © 2012. *Kurzy o tom, co nás ve škole neučili. Praktické kurzy zdarma – o penězích* [online]. [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: www.nenechsedojit.cz

Peníze.cz, © 2000-2014. *Jak funguje kreditní a charge karta* [online]. [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/80266-jak-funguje-kreditni-a-charge-karta>

PETRÁKOVÁ, Silvie, 2012. *Finanční gramotnost je nově součástí školních osnov* [online]. 23. 11. 2012 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/praha/financni-gramotnost-je-nove-soucasti-skolnich-osnov-20121123.html>

PILAŘ, Jiří, 2012. *Finanční gramotnost: "JAK S PENĚZI?!"*. 2. vyd. Pardubice: SKP-CENTRUM, o.p.s, 40 s.

RVP.CZ, 2014. *Finanční gramotnost* [online]. 30. 5. 2014 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6461>

SEĎOVÁ, Stáňa, 2014. *Školáci se učí, jak sestavit rozpočet* [online]. 3. 6. 2014 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kariera/338218-skolaci-se-uci-jak-sestavit-rozpocet.html>

SKOŘEPA, Michal a Eva SKOŘEPOVÁ, 2008. *Finanční a ekonomická gramotnost pro základní školy a víceletá gymnázia: výchova k občanství: stát a hospodářství*. 1. vyd. Praha: Scientia, 3 sv. ISBN 978-80-86960-41-81.

SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL, 2011. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 1. vyd. Praha: Grada, 207 s. ISBN 978-80-247-3813-0.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

FG	Finanční gramotnost.
USA	United States of America - Spojené státy americké.
MF	Ministerstvo financí.
RPSN	Roční procentuální sazba nákladů.
ČNB	Česká národní banka.
ČR	Česká republika.
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.
EU	Evropská unie.
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.
p. s.	Per semestre - půlroční úročení.
p. q.	Per quartan – čtvrtletní úročení.
p. m.	Per mensem – měsíční úročení.
p. sept.	Per septimanam – týdenní úročení.
p. d.	Per diem – denní úročení.
DPH	Daň z přidané hodnoty.
ZŠ	Základní škola.
SŠ	Střední škola.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Graf ke 2. otázce „Šetříš právě na nějakou věc?“	35
Obrázek 2 – Graf k 3. otázce „Co si představíš pod pojmem úvěr?“	36
Obrázek 3 – Graf k otázce „Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?“	36
Obrázek 4 – Graf k šesté otázce z dotazníku pro žáky 5. třídy ZŠ	38
Obrázek 5 – Graf k otázce „Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?“	39
Obrázek 6 – Graf k otázce „Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?“	41
Obrázek 7 – Graf k otázce ohledně složeného úročení.....	42
Obrázek 8 – Graf k otázce „Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?“	44
Obrázek 9 – Otázka ohledně tvorby ceny a DPH	45
Obrázek 10 – Graf k otázce „K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?“	46
Obrázek 11 – Graf k otázce ohledně reálné úrokové míry	49
Obrázek 12 – Graf k otázce „Víte, co znamená ukazatel RPSN?“	51
Obrázek 13 – Graf k otázce ohledně problematiky reálné úrokové míry	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Rozdíly ve způsobech úročení (vlastní zpracování dle Černohorský a Teplý, 2011, s. 112)	24
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

- PI   Dotazník pro 5. třídu ZŠ.
- PII   Dotazník pro 9. třídu ZŠ.
- PIII   Dotazník pro 3. ročník SŠ.

Otázky ZŠ – I. stupeň

Třída:	Pohlaví:
--------	----------

- 1) **Co děláš s penězi, které dostaneš jako kapesné nebo například k narozeninám?**
- Většinou je velmi rychle utratím.
  - Všechny peníze se snažím ušetřit.
  - Část peněz šetřím a část utracím za maličkosti.
  - Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí.
- 2) **Šetříš právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máš přibližně našetřeno?**
- 3) **Co si představíš pod pojmem úvěr?**
- Uložené peníze u banky.
  - Peníze půjčené od banky.
  - Zůstatek na bankovním účtu.
  - Nevím.
- 4) **Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?**
- Abychom si vždy mohli koupit vše, co chceme.
  - Aby byly příjmy vždy větší než výdaje.
  - Každý měsíc si dávat bokem peníze na nákupy dárců pro kamarády a příbuzné.
  - Nevím.
- 5) **Co je důležité udělat, pokud by rodiče jeli na týdenní dovolenou a nechali nám doma 1.000,- na hospodaření?**
- Naplánovat co budu během týdne potřebovat nakoupit a peníze rozložit na celý týden.
  - Konečně si koupit věc, po které dlouho toužím.
  - Nakoupím různé pochutiny a pozvu kamarády a kamarádky k sobě domů.
  - Nevím.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO 5. TŘÍDU ZŠ

- 6) **Představ si, že jsi v obchodě a mají zde slevy na hračky. Je zde například hračka, která nyní stojí 250,- místo původních 400,-, pravděpodobně to znamená:**
- V obchodě se chtějí hraček rychle zbavit, i přestože takto prodávají.
  - Obchod stále vydělává, sice méně, ale je možné, že hraček prodá mnohem více.
  - Hračky budou pravděpodobně nějak vadné, a proto se jich v obchodě chtějí zbavit.
  - Nevím.
- 7) **Právě jsi zjistil/a, že v obchodě mají novou věc, po které toužíš, ale stojí 1.000,-. Máš našetřeno pouze 700,-, a tak ti tvůj kamarád nabídne, že ti půjčí zbývajících 300,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíš, bude chtít vrátit 200,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 500,-, třetí týden 700,- atd.**
- Jeho nabídku využiji, protože si tak vytoženou věc mohu koupit hned a na vrácení peněz budu myslet později.
  - Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit dvojnásobek. Kdyby chtěl vrátit méně, například 100,- za každý týden, tak si půjčím.
  - Peníze si půjčím a až je budu muset vrátit, tak si zase půjčím od někoho jiného a takto to budu stále opakovat.
  - Peníze si rozhodně nepůjčovat nebudu, vytoženou věc si buď nekoupím, nebo si budu šetřit sám/sama do té doby než si budu moci tu věc koupit sám/sama.
- 8) **Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?**
- Ne, záleží na každém. Pokud někdo od státu nic nechce, nemusí ani platit daně.
  - Ano, platit daně musí každý, kdo vydělává peníze.
  - Ne, daně platí pouze podnikatelé.
  - Ano, platit daně musí každý kromě podnikatelů a politiků.
- 9) **K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?**
- Veškeré vybrané daně slouží pro výplatu politiků a dalších státních zaměstnanců.
  - Největší část daní se posílá Evropské Unii.
  - Největší část jde do státního rozpočtu a slouží k placení výdajů státu (např. placení zdravotnictví, armády, školství, důchodů, apod.)
  - Veškeré daně se posílají do světové banky.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO 9. TŘÍDOU ZŠ

Otázky ZŠ – II. stupeň

Třída:	Pohlaví:
--------	----------

1) Co děláte s penězi, které dostanete jako kapesné nebo například k narozeninám?

- a) Většinou je velmi rychle utratím.
- b) Všechny peníze se snažím ušetřit.
- c) Část peněz šetřím a část utracím za maličkosti.
- d) Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí.

2) Šetříte právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máte přibližně našetřeno?

3) Co je důležitě ohledně peněz v domácnosti?

- a) Abychom si vždy mohli koupit vše, co potřebujeme a v případě, že nám dojdou vlastní zdroje, tak si peníze půjčíme.
- b) Aby byly příjmy vždy větší než výdaje a pokud peníze zbydou, tak alespoň část z nich ušetřit.
- c) Aby byly příjmy vždy větší než výdaje a pokud peníze zbydou, tak je utratit, protože jinak by je nám znehodnotila inflace.
- d) Nevím.

4) Právě jste/jsi zjistil/a, že v obchodě mají nový telefon, po kterém toužíte, ale stojí 10.000,-. Máte našetřeno pouze 8.500,-, a tak Vám váš kamarád nabídne, že Vám půjčí zbývajících 1.500,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíte, bude chtít vrátit 500,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 1.000,-, třetí týden 1.500,- atd.

- a) Jeho nabídku využiji, protože si tak telefon mohu koupit hned a na vrácení peněz budu myslet později.
- b) Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit více. Kdyby chtěl vrátit méně, například 200,- za každý týden, tak si půjčím.
- c) Peníze si půjčím a až je budu muset vrátit, tak si zase půjčím od někoho jiného a takto to budu stále opakovat.
- d) Peníze si rozhodně půjčovat nebudu, telefon si buď nekoupím nebo si budu šetřit sám/sama do té doby než si budu moci telefon koupit sám/sama.

5) Na spořicí účet jste uložili 100 Kč a úroková míra je 2% ročně. Kolik by na tomto účtu bylo za pět let?

- a) Více než 110Kč
- b) Přesně 110Kč
- c) Méně než 110Kč
- d) Nevím.

6) Ve sportovním obchodě začal výprodej jízdních kol. Původní cena kola je 9.000,- a sleva je 40%. Jaká bude tedy cena kola?

7) Co si představíte pod pojmem úvěr?

- a) Uložené finanční prostředky, které se zhodnocují.
- b) Dočasně poskytnuté peníze.
- c) Zůstatek na bankovním účtu.
- d) Nevím.

8) Víte, co znamená ukazatel RPSN?

- a) Říká, kolik bude náš průměrný výnos vkladů na spořicí účtu.
- b) Ukazuje roční průměrnou nezaměstnanost studentů.
- c) Říká, kolik nás bude stát půjčka i se všemi poplatky.
- d) Nevím.

9) Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

- a) Nemí mezi nimi žádný rozdíl, obě vydává banka.
- b) Debetní karty vydávají banky a kreditní vydávají supermarket a jiné instituce než banky, jinak slouží ke stejnému účelu.
- c) S debetní kartou disponujeme s vlastními penězi, s kreditní disponujeme s penězi banky.
- d) Nevím.

10) Jak získává stát peníze na své hospodaření?

- a) Každý rok dostane největší část od Evropské Unie jako pravidelný příspěvek.
- b) Dostává dary od nejrůznějších organizací.
- c) Největší část z výběru daní.
- d) Nevím.

15) Co je podle Vás pasivní příjem? A případně uveďte příklad.

11) Představte si, že se razantně zvýší DPH. Jak se to dotkne cen zboží v obchodech?

- a) Cen se to nedotkne, protože DPH si do cen obchodníci nezapočítávají, protože ho platí oni.
- b) Cen se to nedotkne, protože placení DPH se týká pouze výrobců.
- c) Ceny se zvýší, protože obchodníci si zvýšené DPH zahrnou do ceny zboží.
- d) Nevím.

12) Řekněte, že daň z příjmu je 15%. Částka, kterou za rok musíme zdanit je 500.000,-. Jakou daň budeme platit:

13) Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?

- a) Ne, záleží na každém. Pokud někdo od státu nic nechce, nemusí ani platit daně.
- b) Ano, platit daně musí každý, kdo vydělává peníze.
- c) Ne, daně platí pouze podnikatelé.
- d) Ano, platit daně musí každý kromě podnikatelů a politiků.
- e) Nevím.

14) K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?

- a) Veškeré vybrané daně slouží pro výplaty politiků a dalších státních zaměstnanců.
- b) Největší část daní se posílá Evropské Unii.
- c) Největší část jde do státního rozpočtu a slouží k placení výdajů státu (např. placení zdravotnictví, armády, školství, důchodů, apod.).
- d) Veškeré daně se posílají do světové banky.
- e) Nevím.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK PRO 3. ROČNÍK SŠ

Otázky SŠ

Ročník:	Pohlaví:
---------	----------

1) Co děláte s penězi, které dostanete jako kapesné nebo například k narozeninám?

- Většinou je velmi rychle utratím.
- Všechny peníze se snažím ušetřit.
- Část peněz šetřím a část utracím za maličkosti.
- Nejsem si jistý/á, pouze vím, že vždy velmi rychle zmizí.

2) Šetříte právě na nějakou věc? Pokud ano, tak na co a z jaké části už máte přibližně našetřeno?

3) Co je důležité ohledně peněz v domácnosti?

- Abychom si vždy mohli koupit vše, co potřebujeme a v případě, že nám dojdou vlastní zdroje, tak si peníze půjčíme.
- Aby byly příjmy vždy větší než výdaje a pokud peníze zbydou, tak alespoň část z nich ušetřit.
- Aby byly příjmy vždy větší než výdaje a pokud peníze zbydou, tak je utratit, protože jinak by je nám znehodnotila inflace.
- Nevím.

4) Právě jste/jsi zjistil/a, že v obchodě mají nový telefon, po kterém toužíte, ale stojí 10.000,-. Máte našetřeno pouze 8.500,-, a tak Vám váš kamarád nabízí, že Vám půjčí zbývajících 1.500,-, ale pokud mu je do týdne nevrátíte, bude chtít vrátit 500,- za každý týden zpoždění, to znamená druhý týden 1.000,-, třetí týden 1.500,- atd.

- Jeho nabídku využiji, protože si tak telefon mohu koupit hned a na vrácení peněz budu myslet později.
- Peníze si od něj nepůjčím, protože nechci riskovat, že budu muset vrátit více. Kdyby chtěl vrátit méně, například 200,- za každý týden, tak si půjčím.
- Peníze si půjčím a až je budu muset vrátit, tak si zase půjčím od někoho jiného a takto to budu stále opakovat.
- Peníze si rozhodně půjčovat nebudu, telefon si buď nekoupím, nebo si budu šetřit sám/sama do té doby než si budu moci telefon koupit sám/sama.

5) Jak se změní kupní síla peněz, pokud bychom uložili na spořicí účet 1000,- na jeden rok při úrokové míře 3% a inflaci 5%.

- Kupní síla peněz se sníží.
- Kupní síla peněz se zvýší.
- Kupní síla peněz se nezmění.
- Nevím.

6) Na spořicí účet jste uložili 100 Kč a úroková míra je 2% ročně. Kolik by na tomto účtu bylo za pět let?

- Více než 110Kč
- Přesně 110Kč
- Méně než 110Kč
- Nevím.

7) Ve sportovním obchodě začal výprodej jízdních kol. Původní cena kola je 9.000,- a sleva je 40%. Jaká bude tedy cena kola?

8) Co si představíte pod pojmem úvěr?

- Uložené finanční prostředky, které se zhodnocují.
- Dočasně poskytnuté peníze.
- Zůstatek na bankovním účtu.
- Nevím.

9) Víte, co znamená ukazatel RPSN?

- Říká, kolik bude náš průměrný výnos vkladů na spořicí účet.
- Ukazuje roční průměrnou nezaměstnanost studentů.
- Říká, kolik nás bude stát půjčka i se všemi poplatky.
- Nevím.

10) Jaký je rozdíl mezi kreditní a debetní kartou?

- a) Není mezi nimi žádný rozdíl, obě vydává banka.
- b) Debetní karty vydávají banky a kreditní vydávají supermarketky a jiné instituce než banky, jinak slouží ke stejnému účelu.
- c) S debetní kartou disponujeme s vlastními penězi, s kreditní disponujeme s penězi banky.
- d) Nevím.

11) Na spořicí účet nám nabídli roční úrokovou míru 1,5%, jak zjistíme reálnou úrokovou míru?

- a) Úrokovou míru vydělíme 12, protože úroky se připisují vždy měsíčně.
- b) Od úrokové míry odečteme průměrnou roční inflaci.
- c) Od úrokové míry odečteme poplatky za vedení účtu.
- d) Nevím.

12) Jak získává stát peníze na své hospodaření?

- a) Každý rok dostane největší část od Evropské Unie jako pravidelný příspěvek.
- b) Dostává dary od nejrůznějších organizací.
- c) Největší část z výběru daní.
- d) Nevím.

13) Představte si, že se razantně zvýší DPH. Jak se to dotkne cen zboží v obchodech?

- a) Cen se to nedotkne, protože DPH si do cen obchodníci nezapočítávají, protože ho platí oni.
- b) Cen se to nedotkne, protože placení DPH se týká pouze výrobců.
- c) Ceny se zvýší, protože obchodníci si zvýšené DPH zahrnou do ceny zboží.
- d) Nevím.

14) Řekněme, že daň z příjmu je 15%. Částka, kterou za rok musíme zdanit je 500.000,-. Jakou daň budeme platit:

15) Musí všichni obyvatelé České republiky platit daně?

- a) Ne, záleží na každém. Pokud někdo od státu nic nechce, nemusí ani platit daně.
- b) Ano, platit daně musí každý, kdo vydělává peníze.
- c) Ne, daně platí pouze podnikatelé.
- d) Ano, platit daně musí každý kromě podnikatelů a politiků.
- e) Nevím.

16) K čemu hlavně slouží placení daní a kde končí?

- a) Veškeré vybrané daně slouží pro výplatu politiků a dalších státních zaměstnanců.
- b) Největší část daní se posílá Evropské Unii.
- c) Největší část jde do státního rozpočtu a slouží k placení výdajů státu.
- d) Veškeré daně se posílají do světové banky.
- e) Nevím.

17) Co je podle vás pasivní příjem? A případně uveďte příklad.